

זהר חדש

פרשת נח

(א) ור' ב חזקיה אמר, זכאה חולקיהון דישראל, דקב"ה אתרעי בהו, ויהב לון אורייתא קדישא, ג ואזהר לון, ויהב לון עיטא, לאסתמרא מעילא ותתא, בגין דלא ישלוט בהו בר קב"ה בלחודוי. ואינון ידעי לדחייא מנייהו כל מקטרגין, וכל קסטירין, בגין דיהון חולקא דעדביה ואחסנתייה, כד"א (א) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

מאמר הוא ישופך ראש

(ב) ת"ח, ביומא דר"ה, קב"ה יתיב בדינא על עלמא, וכל בני עלמא ד עאלין ה לחושבנא, ולא אית מאן דלא עאל בחושבנא. וספרין דחין ומתין פתיחן בההוא יומא.

חלופי גרסאות

א חסר כאן. נוסח אחר לך ס"ב חסר זה (מונקאטש).
ב נוסח אחר ר' (דפוסים הראשונים). ג נוסח אחר
ד נוסח אחר יתבי (קראקא). ה נוסח אחר בחושבנא (דפוסים הראשונים).

מסורת הזוהר

(א) (דברים לב) ב"א קצד צ"ה.

הוא ישופך ראש

הסולם

מאמר

(א) ור' חזקיה אמר וכו': (חסר תחילת הענין) ור' חזקיה אמר, אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה רצה בהם, ונתן להם התורה הקדושה והזהיר אותם, ונתן להם עצה להשמר מהמקטרגים שמלמעלה ומהמזיקים שמלמטה, כדי שלא ישלוט בהם רק הקב"ה בלבדו. והם יודעים לדחות מהם כל המקטריגים וכל המחבלים, כדי שיהיו חלק גורלו ונחלתו.

(דפרי דף כ' טור ב')

הקב"ה

(ג) והקב"ה בגין דאתרעי בהו, יהב לון עיטא לאשתזבא מכל ו מקטרגין דלעילא, דאינון אתמנון ז בכל זמנא דדינא שריא על עלמא. בהאי יומא ח אודמנון ישראל לאתערא רחמי עליהו, ובמה. בשופר.

(ד) דהא קלא דנפיק, סליק לעילא, ואתער שופר דלעילא. כדין אתערו רחמי מאתריהו. וקב"ה קם מכורסייא דדינא ויתיב בכורסיא דרחמי, וחייס עליהו דישראל, ולא אתייהיב רשו למקטרגא ט עליהו.

(ה) וישראל תייבי בתיובתא קמי קב"ה, ותקעי שופר, ואתערו רחמי. דהא ההוא קלא דנפק, אתערותא דרחמי י איהו. וכדין, דלטורא לא יכיל לקיימא קמי כורסייא דרחמי. דהא לא אתי מההוא סטרא, ולא אשתכח ט קטיגורא.

(ו) ביומא דכפורי, דאיהו חתימא דדינא, וקיימי ישראל בקדושתא דמאריהו. בההוא יומא, בגין דלא יקרב דלטורא למקדשא, יהבין ליה שעיר, דאתי מסטרא דרוחא מסאבא, והוא מסאבא, ורוחא מסאבא אתהני מיניה, והוא אתעסק ביה, ולא קריב למקדשא לסאבא. וכדין אנפין נהירין, וישראל אשתזיבו מניה.

(ז) בזמנא אחרא כד סגיא חובי בני נשא, האי דלטורא, בשעתא דדינא איתער על חובי עלמא, כדין איהו אתי ואשתכח ז מקטרגא קמי קב"ה, ט ואסתאב

חלופי גרסאות

ו ג"א קטרוגין (קראקא). ז ג"א מוסיף וכל בכל (קראקא). ח ג"א אודמן (קראקא). ט ג"א ל"ג עליהו (קראקא). י ג"א גינהו (קראקא). כ ג"א קטרוגא (קראקא). ל ג"א דלטורא (קראקא). מ ג"א ויסתאב (קראקא).

הוא יושף ראש

הסולם

מאמר

לו אחיזה אלא בצד שמאל, ולא בקו האמצעי שהוא רחמים. וע"כ לא נמצא קטרוג.

(ו) **ביומא דכפורי דאיהו וכו' :** ביום הכפורים שהוא חתימת הדין, וישראל עומדים בקדושת אדונם, ביום ההוא נותנים לו שעיר, כדי שלא יקרב המשטין אל המקדש, דהיינו הטעיר לעזאזל, שהטעיר בא מצד רוח הטומאה. והוא טמא, ורוח הטומאה נהנה ממנו, והוא המשטין, מתעסק בו, ואינו קרב אל המקדש לטמא. ואז הפנים מאירים, וישראל נצולים ממנו. (ביאור המאמר הזה, תמצא בהסולם פרשת ויצא, מאות שפ"א עד אות שפ"ז, ובפרשת נח אות ק"ד וק"ה).

(ז) **בזמנא אחרא כד וכו' :** בזמן אחר, דהיינו בזמן המבול, כשנתרבו עונות בני אדם, משטין הזה בא, בשעה שהדין מתעורר על עונות העולם שאז הוא בא והמקטרג נמצא לפני

(ג) **והקב"ה בגין דאתרעי וכו' :** והקב"ה משום שרצה בהם, נתן להם עצה להנצל מכל המקטריגים שלמעלה, שהם מתמנים בכל פעם שהדין שורה בעולם. ביום ההוא, נועדים ישראל לעורר רחמים על עצמם. ובמה. היינו בשופר.

(ד) **דהא קלא דנפיק וכו' :** כי הקול היוצא מן השופר, עולה למעלה ומעורר השופר שלמעלה, שהוא הבנינה, אז מתעוררים הרחמים ממקומם, והקב"ה קם מכסא הדין, ויושב בכסא הרחמים, ומרחם על ישראל, ולא ניתנה רשות למקטרג לקטרג עליהם.

(ה) **וישראל תייבי בתיובתא וכו' :** וישראל שבים בתשובה לפני הקב"ה, ותוקעים בשופר, ומתעוררים הרחמים, כי קול הזה היוצא מן השופר הוא התעוררות הרחמים. ואז לא יכול המשטין לעמוד לפני כסא הרחמים, כי אינו בא מאותו הצד, כלומר שאין (דפ"י דף כ' טור ג')

מקדשא, וכל אנפין עציבין, ודינא אשתכח. ועל דא קץ כל בשר בא לפני. לפני ודאי, למתבע על חובי בני עלמא, דאינון גרמו. ^נ

מאמר תיבה איהו גופא

(ח) ^ס ת"ח, כל ב"נ דיעבד וינטר פיקודי אורייתא, נשמתא ^ע אסתמרא בגופיה, דאיהו תיבה, ולא אתענש, ולא ישלוט ^פ עליה מלאך המות. וכל ב"נ דלא נטיר ולא קיים פקודי אורייתא, ואעבר עליה, מלאך המות כדין ישלוט עליה. (ט) ^ז ת"ח, ^צ תיבה, איהו גופא. נח ואשתו, י"ה. שם ואשתו, ו"ה. ^ק ואתעביד השם מלא, ידו"ד אחד. יפת ואשתו, י"ה. חם ^ה ואשתו, ואינון כדוגמא. (י) ^ב ודא ^ב ויאמר אלהים לנח. אלהים, ^ט דא שכינתא, קץ כל בשר וגו'. (יא) ^ג צהר תעשה לתיבה, דא איהו רוא דגופא. אתה ובניך וגו', ^ה גוברין לחוד, ונשין לחוד. ^ד ויעש נח, דא ברית קדישא. ככל אשר צוה אותו אלהים, דא שכינתא. ^ה ויאמר ה' לנח, הכא מדת ^א רחמים. (יא) ^ו ומן הבהמה אשר לא טהורה היא שנים איש ואשתו, דהא היא מסטרא דמסאבא, וע"ד אמר, והאבדתי. ואסתכל דלית ביה, אלא תרין, ולא

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ב) (בראשית ו) ב"א של צ"ה. ג) (שם. ד) (שם) נ בדפוי כתבו ר' יהודה סתח הודיעני וגו'. ס בדפוי נח מט בח"ג צ"ו בהשמטות ח"א רנז : ה) (שם ז) כתבו עוד לפרשת נח. ע נ"א אסתמרא (דפוסים הראשונים). פ נ"א ל"ג עליה (קראקא). צ נ"א מוסיף תיבה גופיה (קראקא) נ"א גיפה (חינצ'א). ק ה"ג בהגהות דפוס ליוורנו נ"א ואתעביד. ר נ"א מוסיף ואשתו ו"ה (הגהות דפוס ליוורנו). ש נ"א מוסיף לנח דא שכינתא לנח קץ כל בשר לנח צהר תעשה (קראקא). ת נ"א ברין (קראקא). א נ"א מוסיף רחמים דא גופא כי אותך ראיתי [צדיק] (דפוסים הראשונים).

תיבה הוא גופא

הסולם

מאמר

לפני הקב"ה, ונטמא המקדש, דהיינו שהמלכות נפרדה מז"א, וכל הפנים עצבים, והדין נמצא. ועל זה כתוב, קץ כל בשר בא לפני. כי, קץ כל בשר, שהוא המשטין הנקרא כן, בא לפני ודאי. לבקש דין, על עונות בני אדם, שהם גרמו הדין.

מאמר תיבה איהו גופא

(ח) ^ח ת"ח כל ב"נ וכו' : בוא וראה, כל אדם העושה ושומר את מצוות התורה, הנשמה נשמרת בגופו, שהגוף נקרא תיבה, ואינו נענש, ואין מלאך המות שולט עליו. וכל אדם שאינו שומר ואינו מקיים את מצוות התורה, ועובר עליהם, או שולט עליו מלאך המות. (ט) ^ט ת"ח תיבה איהו וכו' : בוא וראה, תיבה היא הגוף. נח ואשתו ה"ס י"ה. שם ואשתו, ו"ה. ונעשה השם מלא ע"י נח ואשתו (דפוי דף כ' סיר ג')

אית בהון שבעה שבעה, כמה דכתיב בעוף השמים, ארבע סרי דכר ונוקבא, לחיות זרע על פני כל הארץ. (ז) שנים שנים באו וגו' אסתכל וחמי, על מה דאמר בקדמיתא ומן הבהמה אשר לא טהורה היא, ולבתר שנים שנים. (יב) * א"ר יהודה, ת"ח לית לך בכל ליליא וליליא, דלא תיפוק נשמתא מגופא דב"נ, דאיכרי יונה. דכתיב, (ח) וישלח את היונה. הקלו המים, אלין מים זדונים, כד"א (ט) המים הזדונים. דאינון מסטרא דמסאבנו. מעל הארץ, דאינון לעיל מן ארעא, אלין מלאכי חבלה. (יג) מה כתיב. ולא מצאה היונה מנוח, דאתמנעי מעלמא עילאה, ומן צדיקים דלעילא, (ג) ומכל ברכאן. הה"ד, (ד) ותשב אליו אל התיבה כי מים על פני כל הארץ.

(יד) אפיק (ה) לה תניינות, ויוסף שלח את היונה מאתו, ומגו דוחקא וצער, ותבא אליו היונה לעת ערב, דלא הות נהרא לון שעתא (ז) דרוחא, כמה דהות בקדמיתא, ואתחשך לה יומא, ואתערב לה שמשא. (טו) ומה אמרת לנח ולבנוי. (ז) מצאוני השומרים הסובבים בעיר. (ה) אלין נטרי תרעי ירושלים. ועכ"ד, (ז) והנה עלה זית טרף בפיה, ועל דא וידע נח כי

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ב ה"ג דפוס מונקאטש ובשאר הדפוסים כתוב כל. ג נ"א ליה (דפוסים הראשונים). ד נ"א דרוחא (דפוסים הראשונים). ה נ"א פוסיף שומרי החומות אלין (דפוסים הראשונים).

(ז) (שם) פנחס שכ צ"ר. (ח) (שם) שלח נב צ"ו ז"ח כב ט"ד שליו כג ט"ג שריט. (ט) (תהלים קכד) נח לה צ"א. י (בראשית ח) כי תצא יא צ"ש ז"ח כג ט"ג שכ"ד. (כ) (שיר ה) לך לו צ"א. (ל) (בראשית ח) שלח נב צ"ט.

תיבה הוא גופא

הסולם

מאמר

(יג) מה כתיב ולא וגו' : מה כתוב, ולא מצאה היונה מנוח, שהנשמה שנקראת יונה, נמנעה מהעולם העליון, ומן הצדיקים שלמעלה, ומכל הברכות. ז"ש, ותשב אליו אל התיבה כי מים על פני כל הארץ. (יד) אפיק לה תניינות וכו' : היציאה שנית, ויוסף שלח את היונה מאתו, ומתוך הדיוק והצער, ותבא אליו היונה, שהיא הנשמה, לעת ערב. היינו, ששעת הרוחה לא היתה מאירה להם כבתחילה, ונחשך לה היום, והעריב לה השמש. (טו) ומה אמרת לנח וכו' : ומה אמרה לנח ובניו, מצאוני השומרים הסובבים בעיר. אלו שומרים שערי ירושלים, הכוני פצעוני וגו'. ועם כל זה, והנה עלה זית טרף בפיה, שהיסורים המרים כזית, היו חביבים לה, והיו טרף בפיה. מפני שממדרקים העונות. וע"כ, וידע נח כי קלו המים. שנתחזקו מלאכי הקדושה על מלאכי חבלה. ויחל עוד שבעת וגו' ולא

משים שהיא מצד הטומאה. וע"כ נאמר והאבדתי מרכבותיך (מכה ה' ט). והסתכל שאין בו, בצד הטומאה, אלא שנים, ואין בהם שבעה שבעה, כמו שכתוב בעוף השמים, שבעה שבעה זכר ונקבה, שהם ארבע עשרה. לחיות זרע על פני כל הארץ. שנים שנים באו וגו'. ולא הזכיר בביאתם אל התיבה, שבעה שבעה. הנה הסתכל וראה, שזה טובב על מה שאמר מקודם לכן, ומן הבהמה אשר לא טהורה היא. ועל זה אמר אח"כ שנים שנים. אבל מבהמה טהורה באו ז'. וסמך הכתוב, על מה שכתוב מקודם לכן. (יב) א"ר יהודה ת"ח וכו' : אר"י, בוא וראה, אין לך בכל לילה ולילה, שלא תצא הנשמה, הנקראת יונה, מן הגוף של האדם. שכתוב וישלח את היונה. לראות הקלו המים. אלו הם המים הזדונים. כמש"א המים הזדונים, שהם מצד הטומאה. מעל הארץ. שהם למעלה מן הארץ, דהיינו מלאכי חבלה.

קלו המים, ואתתקפו מלאכי דקדושה על מלאכי חבלה. ויחל עוד שבעת ימים אחרים כו', ולא יספה ו כו', חרבו המים מעל הארץ.

(טז) בתר דאסתתר ואעבר ההוא זימנא דשליט מלאך המות, ואתעברו חייבין מעלמא, מה כתיב. (מ) ויזכור אלהים את נח.

(יז) : ספינתא אמתילת לתיבותא דנח, ואית בה גוברין יהודאין וישמעאלים ובני עשו, כדוגמא דא אית בגופא, כליל מכולהון, דגופא דא, לאו איהו מן נשמתא קדישא, ודא הוא דאמר לנח, דאיהו נשמתא לנשמתא, כד"א (ו) עשה לך תיבת עצי גופר.

(יח) ודא הוא דאמר לאברם, לך לך מארצך, למה תרי זימני. אלא, פוק מן דירתך ומן גופך. ומן בית אביך, (ח) דאית שלם דלעילא. אל הארץ אשר אראך, דא גופא, דאיהי תיבת נח.

(יט) ובדוגמא דא הוה נח, הה"ד (ט) וישלח את היונה. (ס) ואפיקו לה ליונה מן תיבותא, ויהבו . לה במיא. (כ) בדוגמא דא נפקא לה יונה מן תיבותא דנח, כד"א (ז) ולא יספה שוב אליו עוד.

(כ) ר"י אמר, נח כד הוה בתיבותא, (ח) הוה דחיל דלא ידכר. ליה קב"ה

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(מ) (שם) נח עה צ"ו. (נ) (שם ו) וירא סה אית ו נ"א דחרבו ולי"ג כו' (דפוסים הראשונים). ז נ"א ריח ויקרא עז אות רלו. (ס) (שם ח) לעיל אות יב נ"א ונפקו ליה (דפוסים הראשונים). י נ"א ליה (דפוסים הראשונים). כ נ"א לי"ג מן בדוגמא עד סוף האות. ל נ"א מוסיף ויצא יצוא ושוב [כו'] עד ולא (חיצויא). ח נ"א דחיל הוא (דפוסים הראשונים).

תיבתה הוא גופא

הסולם

מאמר

(יח) ודא הוא דאמר וכו' : וזה הוא שאמר לאברם לך לך מארצך. למה ב' פעמים, דהיינו, מארצך וממולדתך. אלא לך מדירתך, ומגופך. אשר ממולדתך היינו מדירתך, ומארצך, היינו מן הגוף שלך, ומבית אביך, היינו משלמות שיש לך עתה מלמעלה, אל הארץ אשר אראך. הוא הגוף שהוא תיבת נח, דהיינו גוף הראוי להלביש הנשמה, כנ"ל.

(יט) ובדוגמא דא הוה וכו' : וכעין זה היה נח. ז"ש, וישלח את היונה. שהוציאו את היונה, שהיא הנשמה, מן התיבה, שהיא הגוף, ונתנו אותה במים, שהם המים הזדוניים. כנ"ל. כעין זה יצאה לה היונה, שהיא הנשמה, מתיבת נח, שהוא הגוף, ולא עבה עוד אל הגוף. כמש"א, ולא יספה שוב אליו עוד.

(כ) ר"י אומר נח וכו' רי"א, נח, כשהיה בתיבה, היה מתירא, שלא יזכר אותו הקב"ה לעולם.

יספה וגו' חרבו המים מעל הארץ, שנחרבו וכלו המים הזדוניים.

(טז) בתר דאסתתר ואעבר וכו' : אחר שנסתתר בתיבה, ועבר אותו הזמן ששלט בו מלאך המות, ונעברו הרשעים מן העולם. מה כתוב, ויזכור אלקים את נח.

(יז) : ספינתא אמתילת לתיבותא וכו' : ספינה נמשלה לתיבת נח, כי יש בה אנשים יהודים וישמעאלים ובני עשו. כעין זה יש בגוף, שהוא כלול מכולם, מכל ע' אומות, וגוף הזה הכלול מן האומות, אינו הגוף של הנשמה הקדושה. אלא של נפש חיה (כנ"ל בז"ח בראשית אות תי"ג) וזה הוא שאמר לנח, שהוא נשמה לנשמה. כי נח ואשתו הם י"ה, שנח הוא י' דהיינו נשמה לנשמה, או חיה, ואשתו היא ה' דהיינו נשמה (כנ"ל אות ט'). כש"א עשה לך תבת עצי גופר. שהוא הגוף, הנקרא תיבת נח. כלומר גוף, המלביש את הנשמה.

(דפוס דף כ"א טור ב')

לעלמין, וכיון דאתעברו חובי עלמא, כדין מה כתיב ויזכור אלהים את נח. נ

מדרש הנעלם

מאמר בארצות החיים

(כא) (*) רבי פתח בהאי קרא, (ו) מצאוני השומרים הסובבים בעיר הכוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי שומרי החומות, כמה חביבה היא הנשמה, הנתונה מתחת כסא הכבוד, ממקום הקודש, מארצות החיים, כד"א (ז) אתהלך לפני ה' בארצות החיים.

(כב) ולמה קראו דוד ארצות החיים, וכי למעלה יש ארצות. א"ר יצחק, לא ארצות ממש, ולא אדעתא דארצות אמרו דוד, אלא לשון ריצוי הוא, כד"א (ח) ארצה אתכם, כלומר, אמר דוד, אתהלך לפני ה', במקום אשר ירצו תמיד הצדיקים, הנקראים חיים, (ט) אשר רצונם (**) וחפצם ללכת שמה. וממקום הקודש, באה הנשמה להאיר על הגוף (י) האפל, כדי להוליכו בדרך ישרה, ולעבוד עבודתו ורצון בוראו, לבא למחר וליטול שכרו.

(כג) א"ר יהודה, (י) אלמלי לא הוינא בעלמא יאות לן, ולא ניהב חושבנא למאריה דפיתקא, לבתר אמר, הדרי בי.

(כד) ת"ת, מה כתיב באדם, (ק) לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר

מסורת זוהר

חלופי גרסאות

(ט) (שיר ה) לעיל אות טו צ"ב. (פ) (תהלים קטז) נ בדסו"י כתבו ע"כ. ט ג"א מוסיף אשר הם (קראקא).
ב"א קצב צ"ו. (ז) (יחזקאל כ). (ק) (בראשית ב) ב"א ע ג"א מוסיף האפל השפל והעב הנחשך (קראקא).
רכס צ"ב. פ ג"א אלמלא (קראקא).

מאמר

הסולם

בארצות החיים

ארצות אמרו דוד, אלא לשון ריצוי הוא. כש"א ארצה אתכם. כלומר, אמר דוד, אתהלך לפני ה', במקום שירצו בו תמיד הצדיקים הנקראים חיים, דהיינו שרצונם וחפצם הוא ללכת שמה. ובארצות החיים, פירוש, במקום שבהחיים, שהם הצדיקים, רוצים בו. וממקום הקודש באה הנשמה להאיר על הגוף האפל, כדי להוליכו בדרך ישרה ולעבוד עבודתו, ולעשות רצון בוראו, כדי לבא למחר ולקבל שכר.

(כג) א"ר יהודה אלמלי וכו': א"ר יהודה היה טוב לנו, אם לא היינו בעולם, ולא היינו צריכים לתת דין וחשבון לבעל הספר. כי כל מעשינו בספר נכתבים. אחר כך אמר, אני מתחרט על דברי.

(כד) ת"ת מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב באדם. לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו. א"ר, זו הנשמה שהיא אצלו

לעולם. וכיון שנעברו עונות העולם, אז מה כתוב, ויזכור אלקים את נח.

מדרש הנעלם

מאמר בארצות החיים

(כא) רבי פתח בהאי וכו': רבי פתח במקרא הזה, מצאוני השומרים הסובבים בעיר הכוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי שומרי החומות. כמה חביבה היא הנשמה הנתונה מתחת כסא הכבוד, ובאה ממקום הקודש, מארצות החיים. כש"א, אתהלך לפני ה' בארצות החיים.

(כב) ולמה קראו דוד וכו': ולמה קראם דוד ארצות החיים, וכי למעלה יש ארצות. א"ר יצחק לא ארצות ממש, ולא על הבנה של (דפו"י דף כ"א ט"ב י) דף כ' ט"ב (י) טור ד'

כנגדו. א"ר, זו היא הנשמה שהיא אצלו עזר, להוליכו בדרכי קונו. והיינו דתנן בא ליטהר מסייעין אותו. ת"ר, כשהאדם הולך בדרכי קונו, הרבה מסייעין אותו. נשמתו מסייעת אותו. מלאכי השרת מסייעין אותו. שכינתו של מקום מסייעת אותו. וכלם מכריזין לפניו ואומרים, ה' בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל. רבי נתן אומר, נשמתן של צדיקים מסייעין אותו.

מאמר תרין עוזלין דאיילתא

(כה) רבי אלעזר ורבי יוסי חמוי, הוו אזלו ז מאושא ללוד. א"ר יוסי לר' אלעזר, אפשר דשמעת מאביך, מאי דכתיב, ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. א"ל הכי שמיע לי מאבא, אינון הוו מלאכים דאזופוהו בקדמין מארעא דישראל. א"ל, מאן אינון. א"ל לא ידענא. א"ל, יאות לכו צדיקא, מלה דפומכו ככתרא דמלכותא, ברישא דמלכא.

(כו) עד דהוו אזלי מוטו למערתא דלוד, שמעו ההוא קלא דאמר, תרין עוזלין דאיילתא, עבדו קדמי רעותא דניחא לי, ואינון הוו משרייתא קדישא, דערע יעקב קמיה. אתרגיש ר"א, וואצטער בנפשיה, ואמר, מאריה דעלמא, כך אורחוי, טב לן דלא נשמע, שמענא ולא ידענא.

(כז) אתרחיש ליה ניסא, ושמע ה' ההוא קלא דאמר, אברהם ויצחק הוו. נפל על אנפוי, וחמא דיוקנא א דאביו, א"ל, אנא שאילנא, ואתיבונא, דאברהם ויצחק הוו, דערעו ליעקב, כד אשתזיב מלבן.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ד) (משלי ד) וישלח פז צ"ב. ט) (בראשית לב) וירא צ נ"א מאושא (קראקא). ק בדפוס קראקא חסר מן א"ל עד א"ל. ר נ"א ואסתעיר (קראקא). ש נ"א בנפשו (דפוסים הראשונים). ת נ"א קלא ההוא (קראקא). א נוסח אחר דאביו אמר ליה (דפוסים הראשונים). ב נוסח אחר דערע ליעקב (דפוסים הראשונים).

תרין עוזלין דאיילתא

הסולם

מאמר

אמר לו, כך שמעתי מאבי, אלו היו המלאכים שליווהו מתחילה בטענה שהלך מארץ ישראל. א"ל מי המה. א"ל איני יודע. אמר לו, יפה לכם הצדיקים, שדברי פיכם הם ככתר מלכות בראש המלך.

(כו) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים. הגיעו למערת לוד, שמעו קול ההוא שאמר, שני עופרי אילה, עשו לפני רצוני הנוח לי, ואלו היו המחנה הקדושה שפגש יעקב לפניו. נתרגש ר' אלעזר ונצטער בנפשו, ואמר, רבון העולם, כך הם דרכיו, טוב לנו שלא נשמע, שומעים אננו, ואין אנו יודעים.

(כז) אתרחיש ליה ניסא וכו': קרה לו נס, ושמע קול ההוא שאמר, אברהם ויצחק היו

אצלו עזר להוליכו בדרכי קונו. והיינו דתנן, הבא לטהר עוזרים לו. שני חכמים. כשהאדם הולך בדרכי קונו הרבה עוזרים לו. נשמתו עוזרת לו. מלאכי השרת עוזרים לו. שכינתו של הקב"ה עוזרת לו, וכולם מכריזים לפניו ואומרים, בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל. רבי נתן אומר, נשמותיהם של צדיקים עוזרים לו.

מאמר תרין עוזלין דאיילתא

(כה) רבי אלעזר ורבי וכו': ר"א ורבי יוסי חמוי, היו הולכים מאושא ללוד. א"ר יוסי לר' אלעזר, אפשר ששמעת מאביך, מ"ש, ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים. (דפו"י דף כ' טור ד')

(כח) א"ל, ג ברי, פוק פיקתך, וסב סיבתך, דפום ממלל רברבן ז הוא. ולא דא הוא בלחודוהי, אלא ה לכל ו צדיקא, נשמתהון דצדיקא מערען קדמוהי לשזבותיה. ואינון ז מלאכיא קדישי עילאי.

(כט) ות"ח, יצחק קיים הוה בההוא שעתא, אבל ה נשמתא קדישא אתנסיבת בכורסי יקרא דמאריה, כד אתעקד על גבי מדבחא, ומכדין אסתימו ו עינוי . מלמחזי. והיינו דכתיב, (ח) ופחד יצחק היה לי.

(ל) א"ל מה אנן תמן. כ א"ל, אנא ואת ז מלאכי עילאה, לאשתעשעא במשיחא מלכא דדוד. קם, עד דהוה קם, חמא חמוהי דאנפוי נהירין כשמשא. (לא) א"ל חמוי, מלה חדתא שמעת, או ה בנהירו יקרא זיוא דמשה אסתכלת. א"ל לא. אלא זכאין אינון צדיקא, ג דנטרין להון משרייתי קדישי עילאי, שנאמר (א) כ"י מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

מאמר על חומותיך וגו' הפקדתי שומרים

(לב) א"ר יהודה, עשה הקב"ה ירושלים למעלה, כנגד ירושלים של מטה. ונשבוע שלא יבא שם, עד שיבואו ישראל בירושלים של מטה. שנאמר, (ב) בקרבך קדוש ולא אבא בעיר.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ח) (שם לא) משפטים קג צ"צ. א (תהלים צא) הקסה"ו אות רכ ח"ב קסד. ז"ח מח ט"ד שמ"ח פד ט"ג ש"ג. (ב) (הושע יא) וירא קיח צ"ב. ג נ"א ל"ג ברי (קראקא). ד נ"א הוה (דפוסים הראשונים). ה נ"א כלן (חינצ'א). ו נ"א צדיקיא (דפוסים הראשונים). ז נ"א מלכיא (קראקא). ח נ"א נשמתיה (דפוסים הראשונים). ט נ"א עינוהי (קראקא). י נ"א מליחוי (דפוסים הראשונים). כ נ"א ל"ג א"ל (קראקא). ל נ"א מלכיא (קראקא). מ נ"א בנהירות (דפוסים הראשונים). נ נ"א דמטמין (דפוסים הראשונים).

חרין עוזלין דאיילתא

הסולם

מאמר

(ביאור המאמר הזה, תמצא בזהר מצורע אות ט"א. עד הסוף).

(ל) א"ל מה אנן תמן וכו': א"ל מה אנו שם. א"ל אני ואתה הם מלאכים עליונים, להשתעשע עם דוד מלך המשיח. קם. בעוד שהיה קם, ראה חמיו, שפניו של ר' אלעזר מאירים כשמש. (לא) א"ל חמוי מלה וכו': א"ל חמיו, דבר חדש שמעת, או באור היקר זיוו של משה הסתכלת. א"ל לא. אלא אשרי הם הצדיקים ששומרים אותם, מחנות קדושים עליונים. שנאמר, כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

מאמר על חומותיך וגו' הפקדתי שומרים

(לב) א"ר יהודה עשה וכו': א"ר עשה הקב"ה ירושלים למעלה כנגד ירושלים של מטה

היו. נפל על פניו וראה צורת אביו. אמר לו, אני שאלתי על ב' העופרים, והשיבו לי שהיו אברהם ויצחק, שפגשו את יעקב כשניצל מלבן.

(כח) א"ל ברי פוק וכו': אמר לו בני הוצא את הכריתה שלך וקח את הפניה החדשה שלך. כי פה מדבר גדולות היה. ולא זה הוא בלבד, אלא לכל הצדיקים נפגשים אליהם נשמות הצדיקים להצילם. והם מלאכים קדושים עליונים. פסקא הוא, כריתה שלך. כי תרגם כרת, הוא פסיק. (שמואל א' ב' ל"ג) סבתך, הוא מלשון סבה ופניה, מלשון כי היתה סבה מעם ה'. (מלכים א' י"ב).

(כט) ות"ח יצחק קיים וכו': ובוא וראה, יצחק היה חי באותה שעה, אבל נשמתו הקדושה נלקחה לכסא הכבוד של רבונו בשעה שנעקד על המזבח, ומאז כהו עינוי מראות. היינו שכתוב, ולוא וגו' ופחד יצחק היה לי (דפוי דף כ' סור ד')

לג) ושבע כתות של מלאכי השרת ^ו שומרים אותם סביב, ועל כל פתח ופתח כתות של מלאכי השרת. והם הפתחים הנקראים ^ז שערי צדק. ואלו הם הפתחים, המכוונים להכנס שם נפשות הצדיקים. ודהמע"ה נכסף להם, שנאמר ^ח פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה, זה השער לה' צדיקים יבואו בו. לד) ולמעלה מהם שומרים מה"ש, בחומות העיר. שנאמר, ^ט על חומותיך ירושלים, זו היא ירושלים של מעלה, הפקדתי שומרים, אלו מה"ש. * ותאנא, שבע פתחים יש לנפשות הצדיקים, להכנס עד מקום מעלתם. ועל כל פתח ופתח שומרים.

לה) הפתח הראשון, נכנסת הנשמה במערת המכפלה. שהיא סמוכה לג"ע. ואדה"ר שומר עליו. זכתה, הוא מכריז ואומר, פנו מקום, שלום בואך. ויצאה מפתח ^י הראשון.

א/לו) הפתח השני בשערי ג"ע, ומוצאה את הכרובים, ואת להט החרב המתהפכת. זכתה, נכנסת בשלום. ואם לאו, שם תקבל עונשה, ^{יב} ותשרף בלהב הכרובים. וכנגדם היו הכרובים במקדש, בשעה שהכהן נכנס ביום הכפורים, זכה נכנס בשלום. לא זכה, מבין שני הכרובים יוצא להב, ונשרף מבפנים, ומת. והיו מכוונים כנגד אלו אשר ^{יג} בשער ג"ע, לצרף הנשמות.

ב/לו) זכתה הנשמה, נותנין לה פינקס סימן ליכנס, ונכנסת לג"ע אשר בארץ. ועמוד אחד של ענן ונוגה מעורב זה בזה, ועשן ונוגה סביביו. שנאמר,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ג) (תהלים קיח) ב"א שלט צ"ח ח"א ז : ז (ישעיהו) ^ו נ"א ל"ג מן שומרים עד והם (קראקא). ^ז נ"א ל"ג שערי (קראקא). ^ח נ"א מוסיף הראשון ונכנסת בפתח השני (קראקא). ^ט נ"א ותשפט (דפוסים הראשונים). ^י נ"א בשערי (דפוסים הראשונים).

על חומותיך וגו' הפקדתי שומרים

הסולם

מאמר

ירושלים של מעלה. הפקדתי שומרים. אלו הם מלאכי השרת. ולמדנו שבע פתחים יש לנפשות הצדיקים להכנס עד מקום מעלתם. ועל כל פתח ופתח, יש שומרים.

לה) הפתח הראשון נכנסת וכו' : (א"צ פירוש).

לו) הפתח השני בשערי ג"ע וכו' : (ע"י לעיל ז"ח בראשית אות תת"ח) סוד להט החרב המתהפכת, ותבין הדברים.

לז) זכתה הנשמה נותנין וכו' : זכתה הנשמה נותנים לה כתב, שהוא סימן להכנס. ונכנסת לגן עדן אשר בארץ. ועמוד אחד של ענן ונוגה מעורבים זה בזה. ענן ה"ס הארת החסדים, ונוגה היא הארת החכמה, שעמוד האמצעי מיוחד זה בזה ומערבם יחד. ועשן ונוגה

מטה, ונשבע שלא יבא שם, עד שיבואו ישראל בירושלים של מטה. שנאמר, בקרבך קדוש ולא אבא בעיר (פירוש) הדברים הוא בזהר ויחי אות תמ"ב בהסולם בסופו).

לג) ושבע כתות של וכו' : זו כתות של מלאכי השרת שומרים אותם סביב, ועל כל פתח ופתח כתות של מלאכי השרת. והם הפתחים הנקראים, שערי צדק. ואלו הם הפתחים המכוונים להכנס שם נפשות הצדיקים. ודוד המלך עליו השלום נכסף להם. שנאמר, פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה זה השער לה' צדיקים יבואו בו.

לד) ולמעלה מהם שומרים וכו' : ולמעלה מהם שומרים מלאכי השרת בחומות העיר. שנאמר על חומותיך ירושלים, זו היא (דפוסים דף כ' טור ד' י' דף כ"א טור א')

ה) וברא ה' על כל מכוון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ונוגה. והוא נעוץ מלמטה למעלה לשערי י שמים. זכתה לעלות למעלה, עולה באותו עמוד. לא זכתה יותר, נשאר שם, ומתעדנת מהטוב אשר למעלה. דא"ר יוסי, ראיתי ג"ע, והוא מכוון כנגד פרוכת קרח הנורא אשר למעלה. והיא נהנית מזיו השכינה, אבל אינה ניזונת ממנה.

לו) זכתה לעלות, עולה באותו עמוד, עד שמגיעת ט עד הפתח השלישי. והוא נגד הרקיע הנקרא זבול. ת ומגיעת עד ירושלים אשר שם. ושם א השומרים. זכתה, פותחין לה הפתחים ונכנסת.

לח) לא זכתה, נועלים השערים, ודוחים אותה לחוץ, ונוטלים פינקסה ממנה, והנשמה אומרת, ו מצאוני השומרים הסובבים בעיר, אלו מלאכי השרת, השומרים ביהמ"ק וירושלים אשר למעלה. נשאו את רדידי מעלי. זהו פינקס ב סימן שלה. שומרי החומות, כד"א ט על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים. לט) זכתה לעלות, נכנסת שם באותן השערים, ומשבחת להקב"ה בבית המקדש, אשר למעלה. ומיכאל השר הגדול מקריב אותה לקרבן. א"ר יצחק לרבי חייא, מה קרבן הוא זה, יכול לומר ג כשאר הקרבן. א"ר חייא, הקרבה זו היא כאדם המקריב דורון לפני המלך.

מ) ומיכאל הולך עמה, עד הפתח הרביעי והחמישי והששי, ד אומר לפני הקב"ה, רבש"ע, אשרי בניך, בני אוהביך אברהם יצחק ויעקב, אשריהם הצדיקים הטובים הזוכים לזה. עד שמגיעים לשער השביעי, שהוא ערבות וגנוי חיים טובים מצויין שם, וכל נשמותיהם של צדיקים כלם שם, ונעשים מלאכי

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ה) (ישעיה ד) ויחי בן צ"א. ו) (שיר ז) לעיל אות טו צ"כ. ז) (ישעיה סב) לעיל אות לד צ"ד. ח) ג"א ירושלים (קראקא). ט ג"א ל"ג עד (חינצא) ג"א ונכנסת בפתח השלישי (קראקא). ת ג"א ל"ג ומגיעת (קראקא). א ג"א שומרים (חינצא). ב ג"א שלה סימנה (דפוסים הראשונים). ג נוסח אחר מוסיף כאש כשאר (קראקא). ד נוסח אחר ואומר (קראקא).

על חומותיך וגו' הפקדתי שומרים

הסולם

מאמר

ניזונת ממנה. נהנית, פירוש ממטה למעלה כמו שנהנים מן הריח. ניזונת, פירוש ממעלה למטה. כמו אכילה ושתייה. לו) זכתה לעלות עולה וכו': (א"צ פירוש).

לח) לא זכתה נועלים וכו': (א"צ פירוש).

לט) זכתה לעלות נכנסת וכו': (א"צ פירוש).

מ) ומיכאל הולך עמה וכו': (א"צ פירוש).

זהו

ונוגה סביביו, מסביב העמוד. עשן, היינו הדינים דשמאל, השומרים על הארת החכמה, שלא יינקו ממנה החיצונים. שנאמר, וברא ה' על כל מכוון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ונוגה. והוא נעוץ מלמטה למעלה, לשערי שמים. כלומר, שאינו מאיר ממעלה למטה. זכתה הנשמה לעלות למעלה, היא עולה באותו העמוד. לא זכתה יותר, נשאר שם ומתעדנת מן הטוב אשר למעלה. שא"ר יוסי, ראיתי ג"ע, והוא מכוון כנגד פרכת קרח הנורא אשר למעלה, שה"ס הרקיע כעין הקרח הנורא נסוי על ראשיהם מלמעלה. (כנ"ל ז"ח בראשית אות ש"פ) והיא נהנית מזיו השכינה, אבל אינה (דפרי דף כ"א טור א')

מדרש נח הנעלם יא

השרת, ומקלסין לפני הקב"ה, ונזונין מזיו ה' השכינה, אספקלריא המאירה, ושם המנוחה והנחלה, ונוח חיי העוה"ב, אשר עין לא ראתה אלהים זולתך.

מאמר אלה תולדות נח

(מא) וזהו, אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים. מי ראוי להיות בזה ההנאה והמנוחה והמרגוע, מי שהוא איש צדיק תמים. אמר רב פפי, זאת המנוחה למעלה, היא את האלהים התהלך נח, למעלה, ולא למטה.
(מב) אלה תולדות נח, ר' אלכסנדראי פתח ט' לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר. לא יהיה בך אל זר זה יצה"ר. ולא תשתחוה לאל נכר, שלא תבעול ארמית.

(מג) רבי אלעזר ו' אומר, לא יהיה בך אל זר, שלא תהא נח לכעוס. שכל הכועס, כאלו עובד ע"א. דא"ר עקיבא, כך הוא דרכו של יצר הרע, היום אומר לך עשה כך, ולמחר אומר לך עבוד ע"ז, והולך ועובד.

(מד) הוא היה אומר, כעס ת"ח גדול מכולן. בד"א, בדברים שהם כנגד הקב"ה, דאמרה תורה י' אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. אבל בדברים אחרים אסור לו לכעוס. והרב אצל תלמיד, כדי שיהא מצוי בכבודו ובמוראו מותר. ואצל שאר העם למען יהיה מוראו עליהם לשם שמים, מותר. ושאר אנשים אסור, שאין כעסנותם ליראת שמים.

(מה) א"ר שמעון, ז' מדת הצדיק, קשה לכעוס, ונח לרצות. וזו המדה גדולה מכולם, ובא הכתוב להורות, אלה תולדות נח, נח בדעתו, נח בדיבורו, נח במהלכו. ומי עושה זה. איש צדיק. וכשמת, ה' אומרים עליו, אי עניו, אי חסיד. תמים היה בדורותיו, ולמאי יזכה. את האלהים התהלך נח, למעלה על כל המעלות.

(מו) * ויולד נח שלשה בנים. תאני רבי כרוספדאי, אלו ג' הנהגות אשר באדם. הנהגת הנשמה, להיות לו עזר בעבודת בוראו, והיא הנקראת שם.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ח) (בראשית ו') נח א צ"א. ט' (תהלים פא) תצוה ה נ"א ל"ג השכינה (קראקא). ו נ"א אמר (דפוסים הראשונים). ז נ"א מדות (דפוסים הראשונים). ח נ"א כ צ"א. י' (משלי כא).
אומר (דפוסים הראשונים).

אלה תולדות נח

הסולם

מאמר

(מג) רבי אלעזר אומר וכו': (א"צ. פירוש).
(מד) הוא היה אומר (א"צ פירוש).
(מה) אמר רבי שמעון מדת וכו': (א"צ פירוש).
(מו) ויולד נח שלשה בנים וכו': (א"צ פירוש).

מאמר אלה תולדות נח

(מא) וזהו אלה תולדות נח וכו': (א"צ פירוש).
(מב) אלה תולדות נח וכו': (א"צ פירוש).
(דפוס י' דף כ"א טור א' י' טור ג')

ומי

והנהגת התאוה, והיצר הרע, המנהיג והמחמם את הגוף בדבר עבירות, והיא הנקראת חם. והנהגת היצ"ט, המנהיג את האדם בכל טוב, וליפות מעשיו בתורה וביראת השם, והיא הנקראת יפת. והנהגה הזו ינהיג האדם להוליכו בדרך חיים.

מז) ומי ^ט מעכב ומפסידו. ^ס ותשחת הארץ לפני האלהים, זהו הגולם, המפסיד והמשחית את הכל. ועליו אמר שלמה בחכמתו, ^ז משחית נפשו הוא יעשנה. מאי הוא יעשנה. א"ר כרוספדאי הגולם יעשנה נשחתת.

מח) ד"א אלה תולדות נח, מה כתיב למעלה מהענין, ^ס וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו. רבי אליעזר אומר, בא וראה שאין כמדת בשר ודם, מדותיו של הקב"ה. מדת בשר ודם, עושה מה שעושה, ולאחר כן מתחרט ומתעצב ממנו, יכול. אף הקב"ה כן.

מט) ת"ש, דכתיב ^ס ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. והזהיר לאדם ואמר, ^ס ובחרת בחיים למען תחיה. ואם הוא הולך בדרך רע, הוא בעונו ימות. שנאמר, ^ס עונותיו ילכדונו את הרשע. כך כתיב, ^ט וירא ה' כי רבה רעת האדם. אמר הקב"ה, אני רואה כי כולם מחוייבים, ואם יכלו ברעתם, הרי יאבד עולמי. כיון שראה לנח ובניו שהיו צדיקים וישאר פליטה בעולם, התנחם ושמח.

נ) וא"ר אליעזר, האי וינחם, לשון נחמה הוא. וכן כל וינחם שבתורה, לשון נחמה הוא. רואה את הרע, ורואה את הטוב, ומתנחם עם הטוב. א"ל ר' עקיבא, לדברך, מאי ויתעצב אל לבו. א"ל, בא וראה מדת רחמנותו של הקב"ה, כי אע"פ שהתנחם לקח עצבון על אבדת הרשעים, שאע"פ שהיו רשעים, אינו חפץ במיתתן, ולא ^ז היתה שמחה לפניו.

נא) א"ר יהודה, מאי דכתיב ^ז ונח מצא חן בעיני ה'. שמו גרים, נח בהפוך חן. ולמה ^ז פתח קרא בתולדותיו תחלה, כדי להראות לעולם כמו שהוא היה צדיק, אף הם היו צדיקים, וראויין להתיישב העולם מהם.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

כ) (בראשית ו) נח יא צ"ב. ז) (משלי ו) תוריע יח ^ס נ"א מעכבו (קראקא). י נ"א הקב"ה ול"ג אף ול"ג צ"ג. ח) (בראשית ו) ב"ב ריד צ"ג. ו) (דברים ל) כן (קראקא). כ נ"א היה (קראקא). ז נ"א מסיף לא ב"א קסא צ"ג. ט) (דברים ל) הקסה"ז אות ט קדושים לה צ"ל שלח יא צ"א ז"ח מד ט"ד שלי"ו תק"ח צח ט"ג שכ"ח. ט) (משלי ה) וירא קמ צ"ג ת"ז ת"מ פא. פ) (בראשית ו) ב"ב ריב צ"ג. צ) (שם) ב"ב רכז צ"א.

אלה תולדות נח

הסולם

מאמר

מז) ומי מעכב ומפסידו וכו': (א"צ) נ) וא"ר אליעזר האי וכו' (א"צ פירוש). מח) ד"א אלה תולדות נח וכו': (א"צ) נא) א"ר יהודה מאי וכו': אר"י מ"ש. פירוש). מט) ת"ש דכתיב ראה נתתי וכו': ונח מצא חן בעיני ה'. שמו גרם לו, שמצא חן, כי נח בהפיכת האותיות הוא חן. וכ" (א"צ פירוש). בוא ושמע שכתוב וכו' (א"צ פירוש). (דפוי' דף כ"א סור ג')

ומנ"ל

(נב) ומנא לן תא חזי כיון שנכנסו לתיבה, ראו בצערו של עולם, ונצטערו, ומנעו עצמם מפריה ורביה. ואעפ"י שיצאו, נ יצאו כמו כן. עד שראה הקב"ה מעשיהם, ואמר, לא תהו בראתי עולמי, ואתם פרו ורבו, הזדווגו לנשותיכם, ועשו פריה ורביה. באותה שעה, ברכם, שנאמר, (ק) ויברך אלהים את נח ואת בניו וגו'.

(נג) אלה תולדות נח. רבי פנחס פתח, (ו) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה. מאן אינון בני האלהים. בני גדולי הדור. מלמד שהיו טובות מראה, כתיב הכא כי טובות הנה, וכתוב התם (ז) טובת מראה מאד. ה היו הולכות ערומות, ואנשים הולכים ערומים, ואלו ואלו רואים את ערותם, ונואפים אלו את אלו. ולמה נקראו בני האלהים, שהיו גבורים גדולים ענקים. (נד) אמר ריב"ל, זימנא חדא ערעית בטורא דטינרא ע דעיטם. ואשכחית פ בתרי סטרי טינרא, תרין גוברין, ודמיין בתרין פומין, דא עילאה דדא. והוּוּ ממללו דא עם דא, תא ונעבריה מן עלמא. אודמן להו ההוא גוברא רברבא, דאגרת בת מחלת, ושמיה יוסף שידא, אמר להון, הלא דא הוא פ רבה סגיאה עילאה דדרא, די בגזרת פומיה ר אעבירנא מן ישובא דארעא, ודא הוא דמכרזי עליה ברקיעא.

(נה) עד דהוינא אזלי, אשכחנא אמהון דגובריא * האינון, אמרה לברתא זעירתא, אלין אינון חגבייא זעיריא, דחילהון בפומהון, אייתי להון גבאי, ונעביד מנהון טעמא דתבשילא לאחוך. עד דאתת, איתרחיש לן ניסא, ואיתעביד מקדמהא נהרא דמיא רברבא, שמענא דהוות אמרת, אימא אימא, פרפרא רבאת סברנא עברת, וערקנא מנהון, ואשתזיבנא.

מסורת הזהר חלופי גרסאות
(ק) (שם ט) נח פו צ"ה. (ו) (שם ו) ביא קנט צ"ב. מ נ"א תחזי (חינצ"א). נ נ"א ל"ג יצאו (דפוסים הראשונים). ס נ"א והיו (דפוסים הראשונים). ע נ"א דאיטם (מונקאטש). פ נ"א בתר סתר (קראקא). צ נוסח אחר מלעי (קראקא). ק נוסח אחר מוסיף רבה הוא (קראקא). ר נוסח אחר אעבירנא (קראקא).

מאמר הסולם אלה תולדות נח
(נב) ומנ"ל תא חזי וכו' : ומאין לנו שחיו צדיקים, בוא וראה וכו' (א"צ פירוש).
(נג) אלה תולדות נח וכו' : (א"צ פירוש).
(נד) אמר ריב"ל זמנא וכו' : אמר ר' יהושע בן לוי, פעם אחת נפגשתי בהר סלע עיטם. ומצאתי בשני צדי הסלע שני אנשים, ושולטים בב' פיות. זה למעלה מזה. והיו מדברים זה עם זה, עלי, בוא ונעבירו מן העולם. קרה להם איש הגדול ההוא מן השדים של אגרת בת מחלת, ושמו יוסף השד. אמר להם, על ריב"ל, הלא זה הוא רב גדול ועליון של הדור, שבגזירת פיו הוכרחתי לעבור מן (דפ"י דף כ"א טור ג' י' טור ד')

(נה) עד דהוינא אזלי וכו' : בעוד שהייתי הולך מצאתי האם של אלו האנשים. אמרה עלינו, לבתה הקטנה, אלו הם חגבים קטנים, שכחם בפיהם, הביאי אותם אלי, ואעשה מהם תבשיל מטעמים לאחריך. מטרם שבאה אלינו קרה לנו נס, ונעשה לפנינו נהר מים רבים. שמעתי שהיתה אומרת, אמי אמי, פרפרת רבת הכלכלה, עברה מאתנו. וברחתי מהן, ונצלתי. פרפרא, פירושו פרפרת, דהיינו מטעמים

מאמר דור המבול

נו) ואמר ריב"ל, בימי דור המבול, עשה הקב"ה קנה החטים, כקנה ט ארזי הלבנון. ולא היו זורעים וקוצרים, אלא הרוח מנשבת, ומנשר החטים למטה, ואוספים אותן. וכן בכל שנה ושנה, לאחר שחטאו, אמר, ה) עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישבותו.
 נו) וא"ר יהושע, לא נחתם גזר דינם של דור המבול, עד שפשטו ידיהם בגזל. שנאמר, ו) ותמלא הארץ חמס.
 נח) ובימי דור המבול היו ה) פריה ורביה הרבה, ומשעה שהיתה האשה יולדת, היו הולכים ושולחים אותם כצאנן, שנאמר ז) ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון. ולאחר כל זה מאי כתיב בהו. ח) ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו, עד שנגזר דינם והעבירים מן העולם.
 נט) ת"ר, נח היה מתרה בהם קודם, ולא שמעו ממנו. שהה בעשיית התיבה, למען יראו וישובו, והיו מלעיבין בו, עד שגבר עליהם התהום שהיו המים יוצאין רותחין כאש, והמים מלמעלה, ונמחו מן העולם.
 ס) א"ר יצחק, מאי דכתיב ט) ה' למבול ישב, וכי לדוד היה לומר דבר זה. וכל העולם יודעין, שהוא ראשון ואחרון ואזי וקודם.
 סא) אלא א"ר יצחק, בא וראה בכל מקום את מוצא אלהים מדת הדין,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ח) (בראשית ח) ב"א שנ אות חסא. א) (שם ו) נח יב צ"א ב) (איוב כא.) ג) (שם) נח כא צ"ב ז"ח כג ט"א ט"ו. ז) (תהלים כט) ב"ב רי צ"ב
 ט) ב"א ליג ארזי (קראקא). ת ב"א פריה ורביה (דעוסים הראשונים).

דור המבול

הסולם

מאמר

מטעמים, מלשון את אורחיו ואת פרפרותיו (שבת קמ"ח:) רבא, הוא כמו רבת. סברנא, פירושו כלכלה, כי על כלכל, מתרגם סובר (ש"ב י"ט ל"ג).

מאמר דור המבול

נו) ואמר ריב"ל בימי וכו': ואמר ר' יהושע בן לוי, בימי דור המבול עשה הקב"ה קנה החטים כקנה ארזי הלבנון, דהיינו עבים כענפי הארזים שבלבנון. ולא היו זורעים וקוצרים, אלא הרוח מנשבת ומנשר החטים למטה, ואוספים אותן. וכן בכל שנה ושנה, לאחר שחטאו אמר, עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישבותו. שהיו צריכים לקצור.
 נו) וא"ר יהושע לא וכו': (א"צ פירוש). (דפו"י דף כ"א טור ד)

סא) אלא א"ר יצחק וכו': ומשיב, אלא אר"י, בא וראה, בכל מקום אתה מוצא, שהשם אלקים, הוא מדת הדין. והשם הויה, הוא מדת הרחמים. ואע"פ שהמבול ממדת הדין הוא, גם מדת הרחמים היתה בו, שאם לא כך, היה נהרב העולם, אבל למען אותה מדת הרחמים, שהיא שם הויה, נתישב העולם כי הציל

ה' מדת הרחמים. ואע"פ שמדת הדין היא, מדת רחמים היתה בו, שאלמלא כך אתחרב עלמא. אבל למען אותו א מדת רחמים, אתיישב עלמא. (סב) וכן את מוצא רפואה זו, בכל דין שהוא עושה. וכן ה' המטיר על סדום, נשאר ממנו פליטה. (א) ויגוף ה' את העם, נשאר פליטה. וכן כלם. (סג) א"ר יהודה, חכמין הוו דרא דטופנא טפי, דהוו ידעי מה ב דעתיד למהוי. אבל נסבו סוכלתנו בלבהון. ואמרו, אי קב"ה מייטי טופנא, אנחנא גוברין ראמי קומתא, ונשוט על אפי מיא, ונשתזיב. ואי מן תהומא ייטי מיא, רגלנא נשוי על בירא דמיא, ולא יפקון מיא ונשתזיב. (סד) כד אתא טופנא, ארתח קב"ה מיא דתהומא, והוו משוי רגליהון על עינא דמיא, ואתמשך משכיה מניה, ונפלו. ומיא מלעילא הוו מתגברי עם מיא דתהומא, והוו מתגלגלין ונחתין, נמוקין ברתיחותא דתהומא לבבל. (סה) ויבאו אל נח אל התיבה. ר' יוחנן פתח, (א) אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך. בא וראה, כמה יש לאדם לזהר, ולבדוק עצמו ומעשיו בכל יום ויום. (סו) היאך קם בצפרא, יימר, יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שיהא לבי נכון ומסור בידי, שלא אשכחך. אושיט רגלוהי למיזל, יעיין בצעדי רגלוהי, דלא ישוטון לאבאשא. אזל לדבר מצוה, ירהט. שנאמר (ט) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג.

חלופי גרסאות

א נ"א הדין שהוא רחמים אתיישב וליג עלמא (קראקא). ב נ"א די (קראקא).

מסורת הזהר

(ה) (בראשית יט) נח צ"א ז"ח ד ט"ד שלי"ב. (ו) (שמות לב) בשלח ט צ"א. (ז) (בראשית ז) ז"ח כב ט"א שלי"ו. (ח) (תהלים סה) לך קט צ"א. (ט) (הושע יא) ויצא קטו צ"ד.

דור המבול

הסולם

מאמר

(סד) כד אתא טופנא וכו': כשבא המבול, הרתיח הקב"ה מימי התהום, וכשהיו שמים רגליהם על עין המים, נפשט עורם מהם, ונפלו. והמים שלמעלה היו מתגברים עם מי התהום. ובני המבול, היו מתגלגלים ויורדים, נמוקים ברתיחת התהום, לבבל.

(סה) ויבואו אל נח אל התיבה: ר' יוחנן פתח, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך. בוא וראה, כמה יש לאדם לזהר ולבדוק עצמו ומעשיו בכל יום ויום.

(סו) היאך קם בצפרא וכו': כמו שהוא קם בבוקר, יאמר, יהי רצון מלפניך ה' אלקי, שלבי יהיה נכון ומסור בידי, שלא אשכחך. פשט רגליו ללכת, ישגיח על צעדי רגליו, שלא יסורו להרע. הלך לדבר מצוה, ירוץ. שנאמר, אחרי ה' ילכו כאריה ישאג. ואפילו בשבת

הציל את נח ובניו. וע"כ אמר, הוי"ה למבול ישב, שהוא מדת הרחמים, וע"כ לא נה"ב העולם, וע"כ יושב הויה מלך לעולם.

(סב) וכן את מוצא וכו': וכן אתה מוצא רפואה זו, בכל דין שהוא עושה. וכן, והויה המטיר על סדום. שהוא מדת הרחמים, וע"כ נשארה ממנו פליטה. דהיינו לוט ובנותיו. ויגוף הויה את העם. שהוא מדת הרחמים, וע"כ נשאר ממנו פליטה. וכן כולם.

(סג) א"ר יהודה חכמין וכו': אר"י, דור המבול היו חכמים ביותר, שהיו יודעים מה שעתיד להיות. אבל לקחו שכל בלבם, כלומר, שהתחכמו, ואמרו, אם הקב"ה יביא מבול, אנו אנשים גבוהי קומה, ונשוט על פני המים, וננצל. ואם יביא מים מן התהום, נשים רגלינו על נקב המים, והמים לא יצאו, וננצל.

(דפו"י דף כ"א טור ד')

ואפילו בשבת מצוה למירהט. עבר כל יומא, צריך למבדק גופיה, מה דעבד בההוא יומא, ואי צריך יעשה מיד תשובה עליו קודם שיישן.

מאמר כרם היה לשלמה

(סז) ת"ר, מאי דכתיב י' כרם היה לשלמה בבעל המון נתן את הכרם לנוטרים איש יביא בפריו אלף כסף. א"ר יהודה, כרם היה לשלמה, למלך שהשלום שלו. בבעל המון, אלו מלאכי שלום. נתן את הכרם לנוטרים * אלו שומרי משמרת בארץ. איש יביא בפריו אלף כסף, אלף הנאות שהנשמה כוספת בהם.

(סח) ד"א כרם היה לשלמה, זו היא התורה. בבעל המון, נ מן השמים. נתן את הכרם לנוטרים, אלו ישראל, שהם שומרי משמרתה. איש יביא בפריו אלף כסף של שכרה.

(סט) רבי יוסי ור' חייא הוו אזלי באורחא, א"ר חייא, אימא לן ממילי מעלייתא, דהוה אמר אבוך מתענוגי הנשמה. א"ל ניפוק מכאן, דקפוטקיא אלין בצירי מעובדי דכשרן. א"ל כך יאות לן למלעי באורייתא, ונשתיזיב מנהון. אמר, באתר דסכנה, לא ד אמרוה רבנן.

(ע) ה לבתר דנפקו ואזלו באורחא, א"ר יוסי, אימא לך מילתא, והיא טמירתא ביני מטמונייא דאבא, בבי גזוהי. ודא היא, דכתיב, כרם היה לשלמה וכו',

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ג נ"א אצ"ל בהמון (מונקאטש). ד נ"א אורוה (דפיסום הראשונים). ה נ"א עד (קראקא).

י' (שיר ח) ז"ח כב ט"א ש"ג.

כרם היה לשלמה

הסולם

מאמר

המון, היינו שהוא מן השמים. נתן את הכרם לנוטרים, אלו הם ישראל, שהם שומרי משמרתה. איש יביא בפריו אלף כסף, היינו של שכרה.

(סט) רבי יוסי ור' חייא וכו': ר"י ור"ח היו הולכים בדרך. א"ר חייא אמור לנו מדברים הטובים מתענוגי הנשמה, שאביך היה אומר. א"ל נצא מכאן, כי אנשי קפוטקיא אלו נגרעים ממעשים טובים. א"ל א"כ, יפה לנו לעסוק בתורה, וננצל מהם. כי התורה מצלת ממזיקים. א"ל, במקום סכנה לא אמרו חכמים, לבטוח בעסק התורה. בצירי פירוש נגרעים, כי על לא תגרעו, מתרגם לא תבצרונ. (דברים ד' ב').

(ע) לבתר דנפקו וכו': לאחר שיצאו והלכו בדרך, אמר ר' יוסי, אומר לך דבר, שהוא צפון בין המטמונים של אבי באוצרותיו. וזה

בשבת, שאסור ללכת פסיעה גסה, מצוה לרוץ לדבר מצוה. עבר היום כולו, צריך לבדוק את עצמו מה שעשה באותו היום. ואם צריך לעשות תשובה, יעשה מיד תשובה, קודם שיישן.

מאמר כרם היה לשלמה

(סז) ת"ר מאי דכתיב וכו': שנו חכמים, מה שכתוב, כרם היה לשלמה בבעל המון נתן את הכרם לנוטרים איש יביא בפריו אלף כסף. א"ר יהודה, כרם היה לשלמה, היינו למלך שהשלום שלו. בבעל המון, אלו הם מלאכי השלום. נתן את הכרם לנוטרים, אלו הם שומרי משמרת הארץ. איש יביא בפריו אלף כסף. היינו אלף הנאות שהנשמה חומדת אותן.

(סח) דבר אחר. כרם וגו': פירוש אחר. כרם היה לשלמה, זו היא התורה. בבעל המון (דפיסום דף כ"א טור ד' י' דף כ"ב טור א')

האי כרם, דא היא נשמתא קדישא, דאתנטעת לעילא, תחות כורסי יקריה. לשלמה, ו מלכא דשלמא כולא דיליה. בבעל המון, הוא כורסי יקריה דשליטא על כל חילי שמיא וארעא, והוא מאריה דכל חילא. יהב נשמתא דא, למי. לנוטרים, אלין נטרי, פקודוי.

עא) ואית ליה לקב"ה עלמין סגיאין לעילא, על כל חיילי שמיא, ואלף ומאתן " עלמין אחרנין, דעייל בהון לאשתעשעא עם צדיקייא בגנתא דעדן. איש יביא בפריו אלף כסף, אלף עלמין דכסיף בהון קב"ה.

עב) א"ר יצחק, " מסיים אני להאי מילתא דר' יוסי, וכך היא, ממה דכתיב אחריו, כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פריו, שכסא הכבוד מכרזת. ואומרת, רבש"ע, זו הנשמה ניטלה ממנו, כ הרי היא לפני. האלף לך שלמה, ז שלך הם אותם האלף עולמות, ואינם ראויים לאחר. ומאתים לנוטרים את פריו, זה עדן, שיש בו מאתים עולמות הנאות וכיסופין לנפשות הצדיקים.

עג) " דתנן, אמר רבי, בכל לילה ולילה הקב"ה נכנס בכל אותן העולמות, ובשעת חצי הלילה, נכנס במאתים עולמות של ג"ע, להשתעשע נ עם הצדיקים. שנאמר, (ז) חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ודוד המלך ע"ה, נכסף לבו, כשראה מעלות הצדיקים, אמר רבש"ע, (ח) אשרי תבחר ותקרוב ישכון חצריך.

חלופי גרסאות

ו ג"א למלכא (קראקא). ז ג"א פקודייא (חינצאי). ח ג"א ל"ג עלמין (קראקא). ט ג"א מסייע (קראקא). י ג"א ואומר (קראקא). כ ג"א ההוא וליג הרי הוא (קראקא). ל ג"א לר (קראקא). מ ג"א דתנינן (קראקא). נ ג"א על (קראקא).

מסורת הוהר

כ) (שם) פקודי מב צ"ר ת"ז תס"ט קג. תק"ה קיד ט"ב ש"ג. (ז) (שיר ז) תולדות יו צ"ב. ח) (תהלים סה) לעיל אות סה צ"ח.

כרם היה לשלמה

הסולם

מאמר

ממה שכתוב אחריו, כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פריו, היינו, שכסא הכבוד, שהוא המלכות, מכרזת ואומרת, רבונו של עולם, זו הנשמה ניטלה ממנו, והרי היא לפני. האלף לך שלמה, שלך הם אותם האלף העולמות, ואינם ראויים לאחר. ומאתים לנוטרים את פריו, זהו עדן, שיש בו מאתים עולמות הנאות וחמודות לנפשות הצדיקים.

עג) דתנן אמר רבי וכו': שלמדנו, אמר רבי, בכל לילה ולילה, הקב"ה נכנס בכל אותם העולמות, ובשעת חצי הלילה, נכנס במאתים עולמות של גן עדן, להשתעשע עם הצדיקים, שנאמר חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ודוד המלך עליו השלום, יצא לבו, כשראה מעלות הצדיקים, אמר, רבונו של עולם, אשרי תבחר ותקרוב ישכון חצריך. א"ר

וזה הוא. כי כתוב, כרם היה לשלמה וגו'. כרם זה, הוא הנשמה הקדושה, שנטעה למעלה תחת כסא כבודו. לשלמה, היינו המלך שהשלום כולו שלו. בבעל המון היינו כסא הכבוד, שהוא השכינה, השולט על כל צבאות השמים והארץ, והוא בעל של כל ההמון והחיל. והוא נתן נשמה זו, למי. לנוטרים. אלו הם השומרים מצותיו.

עא) ואית ליה לקב"ה וכו': ויש להקב"ה, עולמות רבים למעלה על כל צבאות השמים. ואלף ומאתים עולמות אחרים שנכנס בהם להשתעשע עם הצדיקים, בגן עדן. איש יביא בפריו אלף כסף, היינו אלף עולמות הנ"ל, שהקב"ה חושק אותם.

עב) א"ר יצחק מסיים וכו': א"ר יצחק אני אשלים את הדבר שא"ר יוסי. וכך הוא. (דפו"י דף כ"ב טור א')

עד) א"ר אבהו, בא וראה כמה יש לו לאדם להזהר, הואיל ונשמת אל באפיו, להטהר מעונותיו, ולעיין במעשיו, ולא יחטא לפני קונו, למען תהיה מעלתו עם שאר הצדיקים, ולא ימצא מוחה בידו, בעלות לראות את פני ה'. עה) וממי אתה למד. מן התיבה. בא וראה, מאי דכתיב, ויבאו אל נח אל התיבה, בלא רשות. דא"ר יצחק, כל אותן העופות והחיות והבהמות שלא חטאו, הם באים, והתיבה קולטתן, ואותן שחטאו, התיבה דוחה אותן לחוץ. ומה התיבה, שהוא עץ יבש כך. פתחי השמים ושומריהם, ושומרי המשמרות, וכסא הכבוד, שיש בהם הרשות, עאכ"ו להיות קולטין, למי שלא חטאו, ולהיות דוחים למי שחטאו.

עו) רבי חייא אמר, נח מקטני אמנה היה, שלא היה מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שהמים דחקהו, שנאמר ויבא נח מפני מי המבול. עז) א"ר יצחק, בא וראה, כשהוריד הקב"ה המים, הורידם תחלה ברחמים, כדי להראות לעולם, שאם ישובו יקבלם. משמע דכתיב בתחלה, ויהי הגשם, ולהלן הוא אומר, ויהי המבול, שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה, לא חזרו, היה מבול.

מאמר אם אחפץ במות המת

עח) וא"ר יצחק, שבועה נשבע הקב"ה שאינו חפץ במיתתן של רשעים, שנאמר, חי אני נאם ה' אלהים * אם אחפץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה וכו'. וחיה בשני עולמות, העולם הזה והעוה"ב. עט) וא"ר יצחק, אשרי הבנים שאומרים להם כך, והשיבו וחיו. ז) שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו ב". כי הוא אינו חפץ במיתתן של רשעים ואלא שיחזרו בתשובה למען יחיו. פ) ר' יוחנן פתח, ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם ותקותם מפח נפש. משל למה הדבר דומה, לכת לסטים שהיו שודדים בהרים, שמע

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

נ) (בראשית ז) לעיל אות סה צ"ו. ס) (שם) תולדות כב צ"ו. ט) (שם) נח עב צ"ה. פ) (יחזקאל לג) תולדות לח צ"א. צ) (שם) שם ז"ח מז ט"א שמ"ח. ק) (איוב יא) בהר כב צ"פ.

אם אחפץ במות המת

הסולם

מאמר

יד) א"ר אבהו בא וראה וכו': (א"צ פירוש). עה) וממי אתה למד וכו': (א"צ פירוש). עו) רבי חייא אמר וכו': (אין צריך פירוש). עז) א"ר יצחק בא וכו': (א"צ פירוש). עח) וא"ר יצחק שבעה נשבע הקב"ה שאינו חפץ במיתתן של רשעים, שנאמר, חי אני נאם ה' אלהים * אם אחפץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה וכו'. וחיה בשני עולמות, העולם הזה והעוה"ב. עט) שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו ב". כי הוא אינו חפץ במיתתן של רשעים ואלא שיחזרו בתשובה למען יחיו. פ) ר' יוחנן פתח, ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם ותקותם מפח נפש. משל למה הדבר דומה, לכת לסטים שהיו שודדים בהרים, שמע

למחר

המלך, ז' ושלח עליהם גייסותיו, ותופסם ויגניחום במגדל גבוה. ק' והיו בהם פקחים, אמרו ידענא בנפשתנא דעבדנא עובדין בישין, ולא יכילנא לאשתזבא. מה עשו. חפרו חפירה אחת במגדל, ויצאו וברחו ר' להם. טיפש אחד היה ביניהם, וראה את החפירה, ולא רצה לנוס להמלט. פא) למחר בא המלך לראות את המגדל, ואת הלסטים, ראה את החפירה שעשו ונסו ונמלטו. אמר לזה, שוטה, חבריך ברחו בזו החפירה ונמלטו מדיני, מה אני יכול לעשות עוד להם, אבל אתה שראית את החפירה בעיניך, ולא רצית להמלט ינקרו עיניך, ואח"כ יתלו אותך על עץ. פב) כך הלסטים אלו, הרשעים, ההולכים במחשכים, הרשעים הפקחים, מה הם עושים. אמרו ט' חטאנו למלך, אנה נמלט מדינו. אבל נפתח דרך התשובה, ונבקש רחמים, ונברח ונימלט, וכך עשו. הטפשים מה הם עושים, רואים דרך התשובה פתוח לפניהם, שפתחו האחרים, ונמלטו מדין שמים, והם אינם רוצים להמלט. פג) א"ל הקב"ה, שוטים, אחיכם ברחו ונמלטו, באותו דרך של תשובה שפתחו, מה אני יכול ה' לעשות עוד להם, אבל אתם עיניכם שראו החפירה, דרך התשובה פתוח לפניכם, ולא רציתם להכנס בתוכו ולנוס ולהמלט, מאי כתיב בכו. ועיני רשעים תכלינה, שראו הדרך פתוח ומנוס אבד מנהם, שלא רצו לנוס ולהמלט. ותקוהם מפח נפש לעולם הבא. פד) כך דור המבול, ראו לנח עושה התיבה, ומתרה בהם בכל יום, וראו אותו נכנס לתיבה, ולא רצו לשוב. אמר הקב"ה, ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם, שלא רצו לשוב ולנוס מדיני, ותקוהם מפח נפש, שלא יקומו ליום הדין, שנאמר ו' הרפאים יחוללו מתחת מים ושוכניהם.

מאמר איש האדמה

פה) ויחל נח איש האדמה. א"ר יוסי, למה נקרא איש האדמה.

מסורת הזהר	חלופי גרסאות
ו' (איוב כו) שלח כו צ"ר. ט' (בראשית ט) נח צ נ"א והשליך (דפוסים הראשונים). ק' נ"א היו (דפוסים הראשונים). ר' נ"א להרים (דפוסים הראשונים). ט' נ"א מוסיף אנו חטאנו (דפוסים הראשונים). ת' נ"א ל"ג לעשות (דפוסים הראשונים).	קח צ"א.

מאמר	הסולם	אם אחפץ במות המת
פא) למחר בא המלך וכו': (א"צ פירוש).	פד) כך דור המבול וכו': (א"צ פירוש).	
פב) כך הלסטים אלו וכו': (א"צ פירוש).		
פג) א"ל הקב"ה, שוטים וכו': (א"צ פירוש).	פה) ויחל נח איש האדמה וכו': (א"צ פירוש).	מאמר איש האדמה
דפו"י דף כ"ב טור ב')	דתניא	

שנתיישיבה ממנו האדמה. א כלומר אדון האדמה. רבנן אמרי, איש האדמה, לפי שבשבילו עמדה האדמה בכחה וטבעה. שנאמר, (ח) זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה ה'. תדע לך, כיון שחטא אדם נתאררה האדמה, שנאמר (ט) ארורה האדמה בעבורך. ועמדה בקלותיה, עד שבא נח ובטל הקללה.

(פו) דתניא א"ר חייא רבה, בשעה שאמר הקב"ה לנח צא מן התיבה, אמר לפניו רבש"ע, לאן ב אצא, אצא לאדמה שנתאררה. ומפני שנתאררה אבדו שוכניה, ונתאררו כולם ונתמעטו. אמר הקב"ה, לא כך אתם, אלא שרצו בארץ, ורבו בה. האחרים אבדו בה, אבל אתם פרו ורבו ושרצו בה.

(פז) ועכ"ז לא נתיישב בלבו, והעלה עולות שנאמר (ב) ויעל עולות במזבח. הוא המזבח שהקריב עליו אדם הראשון. אמר לו הקב"ה, הרי לך מה ששאלת, לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. אז נתיישב בלבו * ולפיכך נקרא איש האדמה, שנתן נפשו ולבו עליה להוציאה מן הקללה. ואית דאמרי שנתעסק בעסקי האדמה.

(פח) ויטע כרם. גפן גרושה מצא, שנתגרשה מג"ע וביומו נטעד ונשתגשה, שנאמר (ד) ביום נטעך תשגשגי. רבי אומר, גפן היתה, שנתגרשה מג"ע, וענביה עמה, וסחט אותם, ושתה מן היין, ונתגל.

מאמר יין ושכר אל תשת

(פט) רבי בון פתח, (ח) וידבר ה' אל אהרן לאמר יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבואכם אל אהל מועד ולא תמותו חקת עולם לדורותיכם. דא"ר ג אבון, אין בכל העולם דבר ד שמתגאה לבו של אדם, אלא ביין. וזה ה היה ענשם של נדב ואביהו, שאכלו ושתו וגבה לבם, וזהו אש זרה אשר לא צוה אותם. (צ) וקודם זה היה נגזר עליהם, ו באה מדת הדין לשלוח יד בהם, שנאמר (י) ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו. אעפ"י שנגזר דינם לשלוח יד בהם.

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

(ח) (שם ה) ב"ב רכב צ"ג. א (שם ג) נח קג צב שם דף פו צ"א. ב (שם ח) נח פ צ"א. ג (שם ט) נח קח צ"א. ד (ישעיה יז) ב"א שכו צ"ג. ה (ויקרא י) משפטים קפב צ"ק. ו (שמות כד) וירא נג צ"ב ז"ח כה טג שי"ג.

איש האדמה

הסולם

מאמר

(פו) דתניא א"ר חייא וכו': (א"צ פח) ויטע כרם. גפן וכו': (א"צ פירוש).

(פז) ועכ"ז לא נתיישב וכו': (א"צ מאמר יין ושכר אל תשת (פט) רבי בון פתח וכו': (א"צ פירוש). (צ) וקודם זה היה וכו': (א"צ פירוש). ולאחר (דפריי דף כ"ב טור ב' י' טור ג')

ולמה היה ענשם, משום ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. נכנסו, כשאכלו ושתו, ונגזר ענשם באותה שעה.
 (צא) ולאחר כן ראו שלא שלח יד בהם בפעם ראשונה, עשו ג"כ בשניה, ומבין שני הכרובים יצא להב ונשרפו. כי לכך היו ה הכרובים מכוונים, כנגד אותם הכרובים אשר בג"ע.

(צב) ולאחר שמתו, צוה לאהרן ולכהנים הבאים אחריו, להמנע עצמם מן היין, בבואם אל אהל מועד, כדי שלא יכנסו וימצא לבם בגאות ובגסות הרוח.
 (צג) אמר רבי, תרי ענייני אינון דלא ה מתיישבי כחדא, יינא ופולחן שמיא. דתנינן תמן, שתוי אל יתפלל. וכן שכור, אל יתפלל. ואם התפלל, תפלתו תועבה.
 (צד) ואמר רבי יוסי, שכור המתפלל כאלו עובד ע"ז. ומנא לן. מחנה. דכתיב ויחשבה עלי לשכורה. והשיבה ואמרה אל תתן את אמתך לפני בת בליעל. וא"ר יוסי, כתיב הכא בת בליעל, וכתיב התם, יצאו אנשים בני בליעל, מה להלן ע"ז, אף כאן ע"ז.
 (צה) א"ר יצחק, לית לך גוברין דאתקרון קדישין, בר אינון פרישי חמרא. דכתיב כל ימי הזירו לה' קדוש יהיה.
 (צו) וא"ר יצחק, לית לך חמר דאתקרי חמר טוב, כחמרא דארעא דישראל. ויתיר על כלהון, חמרא דגלילא עילאה, דלא יכיל אינש למשתי פלגות לוגא מיניה.

(צז) רבי אלעזר בר ר' שמעון, אזל למחמי לר' יוסי ב"ר שמעון בן לקוניא חמוי. יהבי ליה למיכל עגלא תליתאה רכיכא, פתח ליה חד כובא דחמרא. חמוי מזיג, והוא שתי, מזיג והוא שתי. א"ל איפשר דשמעת מאביך, כמה הוא

חלופי גרסאות

ז נ"א הם (וינציא בשם נ"א). ח נ"א ל"ג הכרובים (דפוסים הראשינים). ט נוסח אחר מתישרי (דפוסים ראשינים). י נ"א כיב (דפוסים ראשינים).

מסורת הזהר

ז (ש"א א) ב"א קצ צ"ג. ח (דברים יג).

הסולם

מאמר
 (צא) ולאחר כן ראו וכו': (אין צריך פירוש).
 (צב) ולאחר שמתו צוה וכו': (א"צ פירוש).
 (צג) אמר רבי תרי וכו': אמר רבי, שני ענינים הם שאינם מתישבים יחד, יין, ועבודת השמים וכו' (א"צ פירוש).
 (צד) וא"ר יוסי שכור וכו': (א"צ פירוש).
 (צה) א"ר יצחק לית וכו': אר"י, אין לך אנשים שנקראים קדושים, חוץ מאלו נזירי היין. שכתוב, כל ימי הזירו לה' קדוש יהיה. (דפוסים כ"ב טור ג')

יין ושכר אל תשת
 (צו) וא"ר יצחק לית וכו': ואר"י, אין לך יין שנקרא יין טוב, כמו יין של ארץ ישראל. ויותר מכולם, הוא היין של גליל העליון. שאיש אינו יכול לשותת ממנו חצי לוג.
 (צז) רבי אלעזר ב"ר שמעון וכו': ר"א בר"ש, הלך לראות את ר' יוסי בר"ש בן לקוניא, חמיו. נתנו לו לאכול עגל משולש רך. ופתח לו חבית אחת יין. חמיו מזג והוא שתי, מזג והוא שתי. אמר לו אפשר ששמעת מאביך, כמה שיעורו של כוס. שמוחר לשתות. א"ל השיעור של הכוס, הוא כמו שהוא, ושתה כוס אחת אם המשקה חם, וכן כוס אחת אם המשקה

שיעורו של כוס. א"ל כמות שהוא, אחת בחמין, ואחת בצונן, אבל לא שיערו
רבנן בכוסך דהיא כ זעירא. ובחמרך דהוא טבא. 7 ובמעוהי דהוא רחבה.
צח) וא"ר יהודה, מבולבל בדעתו היה נח כשיצא מן התיבה, בדירתו עם
החיות והרמשים והשרצים, ומפני ששתה מעט יין, נשכר ונתגלג.
צט) וא"ר יהודה בא כנען וסרסו, הקיץ מיינו, ומצא עצמו מסורס. דכתיב
8 וייקץ נח מיינו, וידע את אשר עשה לו בנו הקטן. אשר ראה לא נאמר,
אלא אשר עשה לו, שסרסו. ולפיכך קללו, שנאמר 9 ויאמר ארור כנען עבד
עבדים יהיה לאחיו.

מאמר וירח ה' את ריח השמים

(ק) רבי פתח, וירח ה' את ריח הניחוח ויאמר לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. כשיצא נח מן התיבה, פתח עיניו, וראה * את כל העולם כלו חרב, התחיל בוכה על העולם. אמר, רבש"ע, אם בשביל חטאת האדם, או בשביל השוטים, תאבד עולמך, למה בראתם, או האי, או האי. אית לך למעבד או דלא תברי אינש, או דלא ׀ תיבד עלמא. העלה עולות, וקם והתפלל לפניו, ואותו הריח עלה לפני הקב"ה, ׀ וערב לו.

קא) א"ר, ג' ריחות עלו לפניו, ריח עולתו, וריח תפלתו, וריח מעשיו. ולא היה ריח בעולם דניחא קמיה, כאותו הריח. ולפיכך צוה ואמר, ² ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו. כלומר ריח שהקריב נח לפני, תשמרו להקריב לי, ריח עולה ותפלה, וכשרון מעשים.

קב) רבי איבו אמר, נח חכם היה, והיה מבין לחישת וצפצוף כל הנבראים ורמיזתם, וכשהיה בתיבה, אמר יודע אני שאין פקח בעופות כמו העורב, למידע מניה סימנא בעלמא, מיד וישלח את העורב.

(קג) א"ר חייא, והאיך עבד הכי, והאמר רבי בן, אסור לאסתכלא באלין

מסורת הקדש

חלופי גרסאות

(ט) (בראשית ט, י') (שם) נח קר צ"א. (כ) (שם ח) נח
עא צ"ג. (ל) (במדבר כח) לך לט צ"א ת"ז תי"ח לב :
תס"ט קנ.

מאמר

הסולם

וַיִּרַח ה' אֶת רֵיחַ הַגִּיחֹן

המחשק קר. אבל לא שיערו חכמים בכוסך שהיא קטנה, וביינך שהוא טוב. ובמע' שהם רחבים. כובא , הוא חביות, כמו הגי כובי דארמאי (ע"ג לג.).	(ק) רבי פתח זירח וכו' : (אין צריך פירוש). (קא) א"ר ג' ריחות עלו וכו' : (א"צ פירוש). (קב) רבי איבו אמר וכו' : (אין צריך פירוש). (קג) א"ר חייא והאיך וכו' : אר"ת. ואיך עשה כך, והרי אמר רבי ב', אסור להסתכל באלו המנחשים בעוף השמים. והרי הוא
צח) וא"ר יהודה מבולבל וכו' : (א"צ פירוש). צט) וא"ר יהודה בא וכו' : (א"צ פירוש). (דסרי דף כ"ב טור ג' *) טור ד')	

מדרש נח הנעלם כג

מנחשי בעופי דשמיא, והרי הוא בכלל לא תנחשו ולא תעוננו, אפילו כל ניחוש בעלמא.

קד) אלא א"ר חייא, למה שלח את העורב. דא"ר חייא, מצטער הוה נח טפי על אובדא דעלמא. אמר רבש"ע, ידעתי כי אתה רחום, ואתה לא רחמת על עולמך, ונהפך רחמנותך לאכזרות, אתה לא רחמת על בניך, יצא זה שאינו מרחם על בניו, ונהפך להם לאכזרי, ולפיכך שלח את העורב, רמז הוא דקא רמז

קה) א"ר יוסי, וכי לא כתיב ביה איש צדיק תמים היה, והאיך הטיח דברים כלפי מעלה. א"ר חייא, מרוב צערו הוא דאמר, דהא תנו, מנין שאין דנין את האדם לפי צערו, שנאמר ^(ז) איוב לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשכל. ^(ח) אע"פ שהטיח דברים כלפי מעלה, אין דינו כמזיד, אלא כאדם בלא דעת, לפי צערו. קו) ולא רצה העורב להלוך בשליחותו, מפני שמתוקן הוא לשליחות אחרת, לפרנס אליהו, שנאמר ^(ט) והעורבים מביאים לו לחם ובשר, ולא רצה לעשות שליחותו, עד יבשת המים מעל הארץ, שהיה ע"י שבועת אליהו. כיון שראה נח שלא עשה כהוגן, שלח את היונה.

קז) ואמר רבי ^(י) בון, תרי ענייני רמז בה, חדא, דכתיב ^(יא) כיונה פותה אין לב, כלומר מרוב צערי, אין לבי עמי ונפתה. אחרינא. אמר נח, אין בכל העופות דיסבול מיתתה בלא סרבנות, כיונה. ולפיכך נמשלו ישראל כיונה. אמר נח, כך יאות לנא למסבל כלא, בלא סרבנותא, ולפיכך וישלח את היונה.

קח) א"ר יוחנן בן נורי, נטל הקב"ה את שם בן נח, והפרישו לכהן עליון, ולשרתו. והשרה שכינתו עמו, וקרא שמו מלכי צדק מלך שלם. והיה יפת אחיו לומד תורה ממנו במדרשו, עד שבא אברהם, ולמד תורה במדרשו של שם. ונתעסק הקב"ה באברהם, ונשתכחו כל האחרים. בא אברהם והתפלל לפני הקב"ה, שישרה שכינתו תמיד בביתו של שם, והודה לו, שנאמר ^(יב) אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק.

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

ז) (איוב לד) עקב כו צ"ב. ו) (מ"א יז) שלח כו צ"מ. ס) נ"א מוסיף השיבוהו (דפוסים הראשונים). ע) נ"א בו (הושע ז). ט) (תהלים קי) משפטים נז צ"ח ז"ח. סז) ט"ז שליך. (דפוסים הראשונים).

וירח ה' את ריח הניחוח

הסולם

מאמר

קז) וא"ר בון, תרי וכו': (א"צ פירוש) אמר נח, כך ראוי לנו לסבול הכל בלי מיאון כמו היונה שסובלת מיתחתה, ולפיכך וישלח את היונה

הוא בכלל, לא תנחשו ולא תעוננו, שאפילו כל ניחוש שבעולם אסור.

קד) אלא א"ר חייא וכו': (א"צ פירוש). קה) אמר ר' יוסי וכו': (א"צ פירוש).

קח) א"ר יוחנן בן נורי וכו': (א"צ פירוש).

קו) ולא רצה העורב וכו': (א"צ פירוש).

א"ר

(דפוי דף כ"ב טור ד')

קט) א"ר יוחנן, והלא יפת הוא הגדול, למה פ' שם נטל הכהונה. בשביל שהיה תמיד עוסק בתורה, ופירש מדרכי העולם. ומאין היה לו תורה. אלא אדם הראשון ידע התורה, והניחה בקבלה לשת בנו, ואח"כ באה ליד חנוך, עד שבא לשם והיה מתעסק תמיד בה.

קי) אמר לו ר' יוסי, אם התורה היתה במדרשו של שם, למה הוצרך הקב"ה לצוות לבני נח אותן שבע מצות שנצטוו, שהרי בתורה נכתבו קודם לכן, * אלא א"ר יצחק, בשעה שהמבול בא לעולם, ונכנסו לתיבה, מרוב צערם נשתכחה משם, עד שבא הקב"ה, וחידש להם אותם שבע מצות.

קיא) א"ר יוסי, ח"ו לא נשתכחה התורה ממנו, אלא אמר הקב"ה, אם אומר להם שישמרו כל תורתך, יפרקו כל העול מהם, כאחרים שאמרו פ' ודעת דרכיך לא חפצנו. אלא אתן להם דברים מועטים, וישמרו אותם.

קיב) עד שיבוא מי שישמור כולה, והוא אברהם, שנאמר ז' עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת מצותי חקותי ותורותי. דכיון שלמד משם התורה, קבל על עצמו שישמור התורה כולה, ולפיכך בירר ז' להם הקב"ה שבע מצות מן התורה כדי שישמרו אותם.

מאמר נח לא בקש רחמים על העולם

קיג) ת"ר, מה השיב הקב"ה לנח, כשיצא מן התיבה, וראה כל העולם חרב, והתחיל לבכות עליו, ואמר, רבש"ע, נקראת רחום, היה לך לרחם על בריותיך.

קיד) השיבו הקב"ה, רעיא שטיא, כען אמרת דא, ולא בזמנא דאמרית לך בלישנא רכיכא, דכתיב ק' עשה לך תבת עצי גופר כו', ואני הנני מביא את המבול כו', לשחת כל בשר כו', ויאמר ה' לנח כו', כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, ק' כולי האי אתעכבית עמך, ואמרית לך, בדיל דתבעי רחמין על עלמא. ומכדין דשמעת דתשתיזיב את בתיבותא, לא עאל בלבך בישותא

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

פ' (איוב כא) לעיל אות נח צ"ג. ז' (בראשית כו) פ' נ"א נטל הכהונה שם (דפוסים הראשונים). צ' נ"א ל"ג להם (דפוסים הראשונים). ק' נ"א כל (דפוסים הראשונים). ויקרא עא צ"ז. ק' (שם ו) לעיל אות יז צ"ג.

מאמר

הסולם

נח לא בקש רחמים על העולם

קט) א"ר יוחנן והלא וכו': (א"צ פירוש).

קי) אמר לו ר' יוסי וכו': (א"צ פירוש). קיא) א"ר יוסי ח"ו וכו': (אין צריך פירוש). קיב) עד שיבוא מי וישמור וכו': (א"צ פירוש). (דפוסים כ"ב טור ד' י' דף כ"ג טור א')

קיג) ת"ר מה השיב וכו': (א"צ פירוש).

קיד) השיבו הקב"ה רעיא שטיא וכו': (א"צ פירוש). ולא בזמן שאמרתי לך בלשון רכה, שכתוב עשה לך תבת עצי גופר וגו'. ואני הנני מביא את המבול וגו' לשחת כל בשר וגו' ויאמר ה' לנח וגו'. כי אותך ראיתי צדיק לפני

דעלמא, ועבדת תיבותא ואשתזבתא. וכען דאתאביד עלמא, פתחית פומך למללא קדמי, בעיין ותחנונין.

קטו) כיון דחזא נח כך, הקריב עלוון וקרבנין, דכתיב ה' ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עולות במזבח.

קטז) א"ר יוחנן, בא וראה מה בין הצדיקים שהיו לישראל אח"כ, ובין נת. נח לא הגין על דורו, ולא התפלל עליו כאברהם. דכיון דאמר הקב"ה לאברהם, זעקת סדום ועמורה כי רבה, מיד ויגש אברהם ויאמר. והרבה דברים כנגד הקב"ה, עד ששאל שאם ימצא שם עשרה צדיקים, שיכפר לכל הדור בשבילם, וחשב אברהם שהיו ט' בעיר, עם לוט ואשתו ובניו ובנותיו, וחתניו, ולכן לא התפלל יותר.

קיו) בא משה א והגין על כל הדור, כיון שאמר הקב"ה ב למשה, ישראל חטאו, סרו מהר מן הדרך. מה כתיב ביה, ט ויחל משה. מהו ויחל. מלמד שהתפלל עד שאחזתו חלחלה. רבנן אמרי, לא הניח משה להקב"ה, עד שנתן נפשו עליהם מן העוה"ז ומן העוה"ב. דכתיב, ט ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני מספרך אשר כתבת.

קיח) א"ר יוסי מהכא, א ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו. וכן כל הצדיקים הגינו על דורם, ולא הניחו מדת וזדין לשלוט בהם. קיט) ונח התעכב עמו הקב"ה, ואמר ליה רבוי דברים, שמא יבקש עליהם רחמים, ולא השגיח, ולא ביקש עליהם רחמים, ועשה התיבה ונאבד כל העולם. קכ) ג רבי אליעזר ורבי יהושע הוו יתבי בפלכי טבריא, א"ר יהושע, רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו. אמר לו, אפילו הוא לא חשב בלבו שימלט. משל, למוצא אשכול ענבים שאינם מבושלים, בין ד הבוסרים, דאלו הוה בין ענבים מבושלים, לא הוו כלום.

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

ר) (שם ח) לעיל אות פז צ"ב. ט) (שמות לב) נח טו צ"א ת"ז ת"ה בהשמטות קמב. ט) (שם) נח טו צ"ה. א) (תהלים קו) וישב ה צ"ב. ר) ג"א חר (מונקאטש). ט ג"א ל"ג י' (דפוסים הראשונים). ת ג"א ולפיכך (דפוסים הראשונים). א ג"א הגין (דפוסים הראשונים). ב ג"א משה (דפוסים הראשונים). ג ג"א ר' אלעזר ור' שמעון (קראקא). ד ג"א הבסרים (דפוסים הראשונים).

מאמר

הסולם

נח לא בקש רחמים על העולם

לפני בדור הזה. כל כך נתעכבתי עמך, ואמרתי לך, כדי שתבקש רחמים על העולם. ומאז ששמעת שאתה תנצל בתיבה, לא נכנס בלבך צער העולם, ועשית תיבה ונצלת. ועתה שנאבד העולם, פתחת פיה לדבר לפני בקשות ותחנונים. קטו) כיון דחזא נח וכו': (אין צריך פירוש). קטז) א"ר יוחנן בא וכו': (א"צ פירוש). קכ) רבי אליעזר ורבי יהושע וכו': ר"א ור"י היו יושבים בערים הסמוכות לטבריא (א"צ פירוש). משמע (דפריי רף כ"ג טור א')

קכא) משמע, דכתיב, ב) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. הול"ל צדיק לפני, מהו בדור הזה. כלומר לפי הדור. ולפיכך לא בקש רחמים, אמר בלבו ולואי שאבקש רחמים עלי ואמלט, וכ"ש ה) שאתפלל על * אחרים. קכב) לבתר א"ר אליעזר, על כל דא, הוה ליה למתבע רחמין על עלמא קמי קב"ה, דניחא ליה, מאן דאמר טבא על בנוהי. קכג) מנ"ל. מגדעון בר יואש, דלא הוה זכאי, ולא בר זכאי, ומשום דאמר טיבותא על ישראל, מה כתיב ביה. ג) ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה. טיבותא ו) דא דאמרת על בני, יהא לך חילא סגיא, לשזכותהון מן ידא דמדין. קכד) ועוד אר"א, אע"פ דיהוי צדיקא רבה מכל עלמא, ויימר בישא קמי קב"ה, אי דלטורין על ישראל, עונשיה סגיא מן כלהון. ולא אשכחנא צדיקא טבא כאליהו בכל דרא, ומשום דאמר דלטורין על ישראל, דכתיב ט) כי עזבו בריתך בני ישראל את מזבחותיך הרסו ואת נביאיך הרגו בחרב, ביה שעתא אבאיש סגיא קמיה. קכה) ת"ח מה כתיב ביה. ה) ויבט והנה מראשותיו עוגת רצפים. מהו רצפים. אמר הקב"ה, כדין יאות למיכל, מאן דאמר דלטורין על בני. קכו) א"ר אליעזר, מאי ז' דכתיב ו) וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלהים חרבה. וכי בכח אכילת עוגת רצפים אזל כולי האי.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ב) (בראשית ז) לעיל אות י צ"ה. ג) (שופטים ו). ד) (מ"א יט) לך קט צ"ד. ה) (שם ז) (שם) כי תשא טז צ"ט. ה) ג"א ל"ג שאתפלל (דפוסים הראשונים). ו) ג"א ל"ג דא (קראקא). ז) ג"א כתיב (קראקא).

נח לא בקש רחמים על העולם

הסולם

מאמר

העולם, אם יאמר רע לפני הקב"ה או שטנה על ישראל, עונשו גדול מכולם. שלא מצאנו צדיק טוב כאלהו בכל הדור. ומשום שאמר שטנה על ישראל, שכתוב, כי עזבו בריתך בני ישראל את מזבחותיך הרסו ואת נביאיך הרגו בחרב. בה בשעה חרה לו הרבה.

קכה) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב בו. ויבט והנה מראשותיו עוגת רצפים. מהו רצפים. אמר הקב"ה זה ראוי שיאכל, מי שאומר שטנה על בני.

קכו) א"ר אליעזר מאי וכו': אר"א מה שכתוב, וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלקים חרבה. שואל, וכי בכח אכילת עוגת רצפים הלך כל כך. אלא

קכא) משמע, דכתיב כי וכו': (א"צ פירוש).

קכב) לבתר א"ר אליעזר וכו': אח"כ אמר ר' אליעזר, עם כל זה, היה לו לבקש רחמים על העולם לפני הקב"ה. כי נוח לו להקב"ה, מי שאומר טוב על בניו.

קכג) מנ"ל מגדעון בר יואש: מאין לנו זה. מגדעון בן יואש. שלא היה צדיק, ולא בן צדיק, ומשום שאמר טוב על ישראל, מה כתוב בו. ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה, היינו הטוב הזה שאמרת על בני, יהיה לך כח גדול להצילם מיד מדין.

קכד) ועוד א"ר אליעזר וכו': ועוד א"ר אליעזר, אע"פ שיהיה צדיק גדול מכל (דפ"י דף כ"ג טור א' י' טור ב')

קכז) אלא א"ר אליעזר, השליך הקב"ה דורמיטה על אליהו, והראהו ענינא דמשה, דיתיב קמיה ארבעין יממין וארבעין לילון, ומכדין דהוה תמן, עבדו ישראל ית עגלא. ^ח ובגין דהוה ארבעין יממין וארבעין לילון דלחם לא אכל, ומיא לא שתי, לא אעדי מתמן עד דמחל להון קב"ה.

קכח) א"ל ^ט לאליהו, כך הוה לך למעבד, ועוד הוה לך למחזי, דאינון בני . בני רחימאי, דקבילו אורייתא בטורא דחורב, ודא הוא דכתיב, וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה. דחזא ענינא דמשה, דאישתהי קמיה ארבעין יממין וארבעין לילון. וענינא דישראל, דקבילו אורייתא בטורא דחורב. ודא הוא דכתיב, ^י עד הר האלהים חורבה.

קכט) א"ר יצחק, לא זו אליהו משם, עד שנשבע לפני הקב"ה, להורות זכותן של ישראל תמיד. וכל מי שעושה זכות, הוא מקדים ואומר לפני הקב"ה, כך וכך עשה עכשיו פלוני. ואינו זו משם, עד שיכתבו זכותו דהוה גברא. דכתיב, ^{יא} ויכתב ספר זכרון לפניו.

קל) א"ר יהודה בן פזי, מה היה עונשו של נח. שיצא חגר ברגליו מן התיבה. ושכב ונתבזה, והתלוצץ עליו בנו, ועשה לו מה שעשה.

קלא) א"ר אלעזר, בא וראה כמה יש לאדם ללכת בדרך ישרה. בא וראה מפני שנטל יעקב ^{יב} הברכות מעשו ברמאות. תדע לך, שלא ניתן רשות לשום אומה בעולם להשתעבד בישראל, זולתי אומה של עשו.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ז (שם. שם. ח) (מלאכי ג) מקץ מה צ"ג. ח נ"א יאע"ג (מונקאטש). ט ג"א אליהו (קראקא). י ג"א ל"ג בני (קראקא). כ ג"א הבכורה (קראקא).

נח לא בקש רחמים על העולם

הסולם

מאמר

זו אליהו משם עד שנשבע לפני הקב"ה להורות זכותם של ישראל תמיד. וכל מי שעושה זכות, אליהו מקדים ואומר לפני הקב"ה כך וכך עשה עתה פלוני. ואינו זו משם, עד שיכתבו ירייתו של האיש. שכתוב, ויכתב בספר זכרון לפניו.

קל) א"ר יהודה בן פזי וכו': אריב"פ, מה היה עונשו של נח. על שלא התפלל על דורו. הוא שיצא מן התיבה חוגר ברגליו, ושכב ונתבזה, והתלוצץ עליו בנו, ועשה לו מה שעשה.

קלא) א"ר אלעזר בא וכו': אר"א. בוא וראה, כמה יש לו לאדם ללכת בדרך ישרה. בוא וראה, מפני שלקח יעקב את הברכות מעשו ברמאות, תדע לך, שנמשום זה, לא ניתנה רשות לשום אומה בעולם לשעבד את ישראל, זולתי האומה של עשו.

רבי

קכז) אלא א"ר אליעזר וכו': ומשיב, אלא אר"א, השליך הקב"ה שינה על אליהו, והראהו ענין של משה, שישב לפניו ארבעים יום וארבעים לילה. ובזמן שהיה שם עבדו ישראל את העגל. ומשום שהיה ארבעים יום וארבעים לילה, שלחם לא אכל ומים לא שתה, לא זו משם עד שמחל להם הקב"ה.

קכח) א"ל לאליהו וכו': א"ל הקב"ה לאליהו, כך היה לך לעשות, כמו משה. ועוד שהיה לך לראות שהם בני, בני האהובים שקבלו את תורתך בהר חורב. וזה הוא שכתוב, וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה, דהיינו שראה ענין של משה שנתעבב לפניו מ' יום ומ' לילה. וענין של ישראל, שקבלו התורה בהר חורב, וזהו שכתוב, עד הר האלקים חורבה.

קכט) א"ר יצחק לא וכו': אר"י, לא (דפ"י דף כ"ג טור ב')

קלב) רבי פתח בכנסת ישראל כנגד הקב"ה, וישלח את העורב, דא"ר פנחס, כתיב, ויֹאמֶר דוד כו, קומו ונברחה כי לא תהיה לנו פליטה מפני אבשלום. ואע"פ שברח, מאי כתיב ביה, מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבִרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ. ואע"פ שהיה בורח ונגרש ממלכותו, לא מנע עצמו מלומר שירה לפני הקב"ה, ולשוב ולהתחנן לפניו. וישלח את העורב, זהו דוד, שהיה קורא עמהן תמיד כעורב.

קלג) דבר אחר, העורב שבא מיהודה, שנקרא עורב, שנאמר, אֲנֹכִי אֶעֱרֹבְנִי, הערב כתיב, בלא וא"ו. א"ר פנחס, למה נקרא שמו עורב, שהיה הולך בהרים כעורב. והיינו דאמר לשאול, כֹּאשֶׁר יִרְדּוּף הַקּוֹרָא בַּהֲרִים. אמר לו, שמתני להיות כקורא בהרים, כתיב הֲכֵא קוֹרָא, וכתיב התם, לִבְנֵי עוֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרְאוּ.

מאמר וישלח את העורב

קלד) * וא"ר פנחס, בא וראה מה בין מלכי יהודה למלכי ישראל. שלח הקב"ה לדוד, וגרשהו ממלכותו, ומיד שב בתשובה לפני הקב"ה. ואל תתמה על זה, ואפילו מנשה מלך יהודה, שהיה רשע, מיד שב בתשובה לפני הקב"ה, ולקח אומנות אבותיו, ושב למלכותו.

קלה) וזהו שבא הכתוב להורות, וישלח את העורב, זה דוד, שהיה קורא תמיד כעורב, ושלחהו הקב"ה ממלכותו, והוציאו מביתו, ומה כתיב ביה. ויצא יצוא ושריב. דכתיב, ודוד עולה במעלה הזיתים עולה ובוכה וראש לו חפוי. היה יוצא ושב בתשובה, ומתודה על חטאתיו, ומבקש רחמים עליהם, וידע כי חטאותיו עשו לו שנשלח ממלכותו ונגרש.

קלו) ובכל דבר דבר דחטאה גרים במלכותו, או בישראל, היה תולה הדבר בו, והוא ידע דהוא היה גרים. עד יבשת המים, שהשיבוהו לא עליך הדבר, אלא אל שאול ואל בית הדמים.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ט) (ש"ב טו.) י' (תהלים ג) ויצא מד צ"ג ז"ח טו
ט"ג שכ"ו. כ' (בראשית מג) ויגש ז צ"ב. ז' (ש"א כו.) ט' (תהלים קמז.) ו' (ש"ב טו) משפטים עז צ"ט.

וישלח את העורב

הסולם

מאמר

קלד) וא"ר פנחס בא וכו': (א"צ פירוש).
קלה) וזהו שבא הכתוב וכו': (א"צ פירוש).
קלו) ובכל דבר דבר וכו': (א"צ פירוש).

ת"ח

מאמר וישלח את העורב

קלב) רבי פתח בכנסת וכו': (א"צ פירוש).
קלג) דבר אחר העורב וכו': פירוש אחר. העורב דהיינו דוד, שבא מיהודה, שנקרא עורב. וכו' (א"צ פירוש).
(דפריי דף כ"ג טור ב' י' טור ג')

קלז) ת"ח, דכתיב ו^ה ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחרי שנה ו^ה ויבקש דוד את פני ה', דסבר דהוא הוה גרים, נ א"ל הקב"ה, לא עליך זו אלא על שאול. עד יבשת המים, היה תולה הכל בעצמו, ומיד היה שב בתשובה. ואז לא הוצרך לחזור בתשובה, שהדבר לא בא בשבילו. הה"ד, ו^ה ויצא יצוא ושוב עד יבשת המים, דאזי לא היה הדבר תלוי בו.

קלח) א"ר פנחס, רצה הקב"ה לנסות את ישראל, ושלחם לבבל. שנאמר, ו^ה וישלח את היונה מאתו, זו כנסת ישראל. ראה מה כתיב בה, ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה. שהכביד עולה מלך בבל, ברעב ובצמא ובהריגת צדיקים הרבה. ומשום כובד עולה, ותשב אליו אל התיבה, וחזרה בתשובה וקבלה.

קלט) חטאה כנסת ישראל כמתחלה, ויוסף להגלותם, שנאמר ו^ה ויוסף שלח את היונה מאתו, בגלות אחרת של יון. דא"ר יהודה, גלות יון אחשיך פניהון דישראל כשולי קדרה.

קמ) ומרוב ו^ה צערם ודוחקם מה כתיב ביה. ותבא אליו היונה לעת ערב. מה לעת ערב. דלא הוה נהירא להון פ שעתא דרווחא, כמה דהות עבידא בקדמיתא, ואתקטלי צדיקא, ואתחשך יממא, ואעריב להן שמשא ולא יכלין למיקם מן קדם דוחקא סגיא דהוי עליהון, שנאמר ו^ה אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום, אלו הן צדיקייא המאירים כשמש. כי ינטו צללי ערב, שנשארו כעוללות בציר, וזהו לעת ערב ולא בזמן דנהירין להון צדיקא כשמשא.

קמא) ו^ה והנה עלה זית טרף בפיה. לולי שהעיר הקב"ה רוח הכהנים, שהיו מדליקין נרות בשמן זית, אזי אבדה פליטת יהודה מן העולם. ובכל פעם

חלופי גרסאות

ו נ"א מוסיף וכתבי ויבקש (דפוסים הראשונים).
נ נ"א ליג מן א"ל עד עד יבשת (קראקא). ו נ"א
צעה ודוחקה (דפוסים הראשונים). ע נ"א בה
(דפוסים הראשונים). פ נ"א שעתא דרווחא כמה דהוה
עביד (דפוסים הראשונים).

מסורת הזהר

ו (שם כא) ז"ח פא ט"א שכ"ח. ו (בראשית ח)
ח"ב שח. ת"ז תס"ט. פ (שם) לעיל אות יב צ"ח.
צ (שם). ק (ירמיה ד) חיי שרה עה צ"ג ר (בראשית
ח) לעיל אות טו צ"ל.

וישלח את העורב

הסולם

מאמר

להם מתחילה, ונהרגו צדיקים, ונחשך היום, והעריב להם השמש, ולא יכלו לעמוד מפני דוחק הגדול שהיה עליהם. שנאמר, אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום, אלו הם הצדיקים המאירים כשמש. כי ינטו צללי ערב, שנשארו כעוללות בציר, שאין איש מחשיב אותן. וזהו לעת ערב, ולא בזמן שהצדיקים מאירים להם כשמש.

קמא) והנה עלה זית וגו': (א"צ פירוש).

וא"ר

קלז) ת"ח דכתיב ויהי וכו': (א"צ פירוש).

קלח) א"ר פנחס רצה וכו': (א"צ פירוש).

קלט) חטאה כנסת ישראל וכו': (א"צ פירוש).

קמ) ומרוב צערם ודוחקם וכו': ומרוב צערם ודוחקם, מה כתוב בו, ותבא אליו היונה לעת ערב. מהו לעת ערב. היינו שלא היה מאירה להם שעת הרוחה, כמו שנעשה (דמיון דף כ"ג פור ב')

ופעם שבה בתשובה ונתקבלה. א"ר פנחס, חוץ מן גלותא רביעאה, דעדיין לא שבה, והכל תלוי בתשובה.
 קמב) וא"ר פנחס, אין לך בכל פעם ופעם, שלא התעכב הקב"ה גזר ז' דינא של כנסת ישראל, שבע שמיטין, ושבע יובלות, שמא תחזור בתשובה. הה"ד, (ט) וייחל עוד שבעת ימים אחרים, בר מן קדמאי.

מאמר גלות האחרון אין לו קץ וזמן

קמג) וישלח את היונה, בגלות אדום. ולא יספה שוב אליו עוד, דעד היום לא חזרה בתשובה, ולא העירה רוחה. דא"ר פנחס, אלמלי חזרה בתשובה לא נשתיירה בגלות ק' יומא חד. רבי אליעזר אומר, כל הגליות שגלתה כנסת ישראל, נתן לה הקב"ה זמן וקץ, ונתעוררה תמיד בתשובה, וגלות האחרון אין לו קץ וזמן, אלא הכל תלוי בתשובה. (ז) שנאמר, (ח) ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו. וכתיב, (ט) אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך. קמד) א"ל רבי עקיבא, אם כן, היאך יהא דא להתעורר כולהון כחדא בתשובה, מאן דהוי בסייפי שמיא, ומאן דהוא בסייפי ארעא, היך יתחברון כחדא למעבד תשובה.

קמה) אמר לו רבי אליעזר, חייך, דאי יחזרון בתשובה רישי כנישתא, או חדא כנישתא, ר' בזכותם יתכנש כל גלותא. דקב"ה איסתכי תדירא, אימתי יחזרון, ויעבד להון טבא, דכתיב (א) ולכן יחכה ה' לחננכם. מחכה תמיד אימתי יעשו תשובה.

קמו) א"ר יוסי, איתא הא, כהא דא"ר פנחס, דכתיב ולא יספה שוב אליו עוד. לא נאמר ולא יסף שוב אליה, אלא היא לא יספה שוב אליו, מכלל דהוא מזומן ומחכה אימתי תשוב.

מסורת הזוהר	חלופי גרסאות
(ט) (בראשית ח) לעיל דף כא ט"א. (ח) (דברים ל) ויחי רנב צ"ב. (א) (שם) שמות מב צ"כ. (ב) (ישעיה ל). וישב טז צ"א.	צ נ"א דינה (קראקא). ק נ"א מוסיף אלא יומא (מונקאטש). ר נוסח אחר בזכותה (ווינצ'א) נ"א בזכותא (קראקא).

מאמר	הסולם	גלות האחרון אין לו קץ וזמן
קמב) וא"ר פנחס אין לך וכו' : (א"צ פירוש).	קמב) וא"ר פנחס אין לך וכו' : (א"צ פירוש).	קמב) וא"ר פנחס אין לך וכו' : (א"צ פירוש).
קמג) וישלח את היונה וכו' : (א"צ פירוש).	קמג) וישלח את היונה וכו' : (א"צ פירוש).	קמג) וישלח את היונה וכו' : (א"צ פירוש).
קמד) א"ל רבי עקיבא וכו' : א"ל רבי עקיבא, א"כ, איך יהיה זה, שיתעוררו בתשובה כולם ביחד. מי שהוא בסוף השמים ומי שהוא בסוף הארץ, איך יתחברו יחד לעשות תשובה. קמה) אמר לו ר' אליעזר וכו' : א"ל ר"א, חייך שאם ראשי בית הכנסת יחזרו (דפו"י דף כ"ג טור ג' י' טור ד')	קמד) א"ל רבי עקיבא וכו' : א"ל רבי עקיבא, א"כ, איך יהיה זה, שיתעוררו בתשובה כולם ביחד. מי שהוא בסוף השמים ומי שהוא בסוף הארץ, איך יתחברו יחד לעשות תשובה. קמה) אמר לו ר' אליעזר וכו' : א"ל ר"א, חייך שאם ראשי בית הכנסת יחזרו (דפו"י דף כ"ג טור ג' י' טור ד')	קמד) א"ל רבי עקיבא וכו' : א"ל רבי עקיבא, א"כ, איך יהיה זה, שיתעוררו בתשובה כולם ביחד. מי שהוא בסוף השמים ומי שהוא בסוף הארץ, איך יתחברו יחד לעשות תשובה. קמה) אמר לו ר' אליעזר וכו' : א"ל ר"א, חייך שאם ראשי בית הכנסת יחזרו (דפו"י דף כ"ג טור ג' י' טור ד')

קמז) רבי הוה יתיב יומא חד, והוה מסתכל בהא מילתא, דכתיב ^א בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו. אמר, מה דאמר משה דיהוי בסוף יומיא, כל אינון עקתין הא אתא, ותרובה עד כען לא אתעבידא.

קמח) עד דהוה יתיב, אתא אליהו ז"ל, אמר ליה, רבי במאי אתעסקת. א"ל בהאי דאמרה תורה, דכד ייתון עקתין לישראל בסוף יומיא, דיעבדון תשובה לאלתר, דכתיב באחרית הימים ושבת, ועד ^ה כען לא תבו בתשובתא.

קמט) א"ל חייך רבי, בהאי מילתא אתעסק קב"ה יומא דין, ואתא מיכאל אפטרופסא רבה ^א דילהון, ובעי דאימתי יפקון בנוהי רחימוהי מתחות גלותא דאדום. ואמר, את כתבת באורייתך, דכד יסבלון אינון עונשייא על מה דעבדו, מאי כתיב. ^ד כי אל רחום ה' אלהיך.

קנ) ב א"ל, ייתי סמאל אפטרופסא דאדום ^ג ויטעין עמיה קמאי. אתא סמאל. וטעין ^ד מיכאל מלתא דא, ^ה כדבקדמייתא. אמר סמאל, מארי דעלמא, את הוא דאמרת דתהוי כנישתא דישראל תחות שולטנא דאדום, עד דיהון זכאין קמך, והא כלהון חייבין עד יומא דין.

קנא) ביה שעתא אנזיפיה קב"ה, על דאמר דלטורא על בנוהי, וערק תלת אלפי מילין. ואמר למיכאל, מיכאל הוה לך למהוי שפיל לרישיה דקרא,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

- א) (דברים ד) כי תשא ט צ"ע. ד) (שם) לך סח צ"ד. ש ג"א והתשובה עד כאן (דפוסים הראשונים). ת ג"א כאן (דפוסים הראשונים). א ג"א דילכין (חינצ'א). ב ג"א מוסיף א"ל מיכאל (קראקא). ג ג"א וטעין (דפוסים הראשונים). ד ג"א ליג מיכאל (דפוסים הראשונים). ה ג"א כד קדמייתא מיכאל (דפוסים הראשונים).

גלות האחרון אין לו קץ וזמן

הסולם

מאמר

יצאו בניו האהובים מתחת גלות אדום. ואמר, להקב"ה, אתה כתבת בתורה, כשיקבלו אלו העונשים על מה שעשו, מה כתוב, כי אל רחום ה' אלקיך.

קנ) א"ל ייתי סמאל וכו': א"ל יבא סמאל המליץ של אדום, ויענה לו לפני. בא סמאל, ואמר מיכאל, דבר זה שאמר מקודם. אמר סמאל, רבונו של עולם, אתה הוא שאמרת, שכנסת ישראל תהיה תחת ממשלת אדום, עד שיהיו כשרים לפניך, והרי כולם הם חייבים עד היום הזה.

קנא) ביה שעתא אנזיפיה וכו': בה בשעה גער בו הקב"ה, על שאמר שטנה על בניו, וברח ג' אלפי מילין. ואמר, הקב"ה, למיכאל: מיכאל, היה לך להשפיל לראש המקרא, שכתוב, ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו

קמז) רבי הוה יתיב וכו': רבי, היה יושב יום אחד. והיה מסתכל בדבר הזה. שכתוב, בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו. אמר, מה שאמר משה שיהיה באחרית הימים, כל אלו הצרות, כבר באו, ותשובה עד עתה עוד לא נעשתה.

קמח) עד דהוה יתיב וכו': בעוד שהיה יושב, בא אליהו ז"ל, אמר לו, רבי, במה אתה עוסק. א"ל, בזה שאמרה תורה, כאשר יבואו צרות לישראל באחרית הימים, יעשו מיד תשובה, שכתוב, באחרית הימים ושבת, ועד עתה עוד לא שבו בתשובה.

קמט) א"ל חייך רבי וכו': א"ל, חייך רבי, בדבר הזה עסק הקב"ה ביום הזה, ובא מיכאל, המליץ הגדול שלהם, ושאל, מתי (דפויי דף כ"ג טור ד')

דכתיב ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו, ואח"כ כתיב כי אל רחום ה' אלהיך. קנב) אמר מיכאל, מארי דעלמא, הוה לך לרחמא עליהו, את רחום, וכך אתקריאת. א"ל אומאה אומיתי ביומא דאתגורא דינא קדמאי, עד די יתובון. ואי כנישתא דישראל, אפתחת תשובה כעינא דמחטא, אנא אפתח לה תרעין רברבין.

קנב) רבי יהודה אמר, ת"ח, האי דכתיב ביעקב ה' ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. ביה זימנא ו אתיהבא רשותא לכל חילי דשמיא, לאינון רברבין דאתמנון על ז מלכוותא, ואתפרשו אלין לשלטאה על אלין, ואתיהבת רשותא ושולטנא לרברבא דאדום, לשלטאה על אומיאי. קנב) ביה שעתא מה כתיב. ויותר יעקב לבדו, דעד כען לא הוה ליה ח בנימין ולא אפוטרופוסא בשמיא.

קנב) ויאבק איש עמו, דין הוא סמאל, רבא דאדום. ובעא ו דיתיהב יעקב תחות שעבודא דאדום, ומשום זכותא רברבא דהוה ביעקב, לא ו אתיהב בידיה.

קנב) א"ר יהודה, ו ביה שעתא אתכנשו כל חילא דשמיא, ובעו למיטען עם סמאל, בגיניה דיעקב. אמר קוב"ה, לא איצטריך יעקב לשום חד מנכון, הא זכותיה דיטען ו עמיה. מיד ויאבק איש עמו, טעין עמיה.

חלופי גרסאות

מסורת זוהר

ה) (בראשית לב) ב"א של צ"ב וישלח ג צ"ג. ו ג"א אתיהבת (דפוסים הראשונים). ז ג"א מלכותא (קראקא) ג"א מלכותא (חינצ'א). ח ג"א בנין (חינצ'א) ג"א בנין (קראקא). ט ג"א דאתיהב (דפוסים הראשונים). י ג"א אתיהבו (קראקא). כ ג"א בה (דפוסים הראשונים). ל בדפוס קראקא חסר מן עמיה עד עמיה.

גלות האחרון אין לו קץ וזמן

הסולם

מאמר

עוד לא היה לו בנימין, ומיכאל עוד לא היה מליץ בשמים. פירוש. כי מרכבת המלכות, הם ד' מלאכים מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, שכל אחד מהם ממונה על ג' מלאכים והם י"ב. וכנגדם הם י"ב השבטים למטה, וכיון שלא נגמרו י"ב השבטים, עוד לא הגינה עליו המרכבה העליונה, שראשה הוא מיכאל.

קנב) ויאבק איש עמו וכו': ויאבק איש עמו, זה הוא סמאל שרר של אדום, ורצה שיעקב ינתן תחת עולו של אדום. ומשום זכות הגדולה שהיתה ליעקב, לא ניתן בידו. קנב) א"ר יהודה ביה וכו': אר"י, בה בשעה נתאספו כל צבאות השמים, ורצו לענות לסמאל בשביל יעקב. אמר להם הקב"ה, יעקב אינו צריך אף לאחד מכם. הרי זכותו שישא ויתן עמו. מיד ויאבק איש עמו. דהיינו שהתוכח עמו.

א"ר

בקולו, ואח"כ כתוב, כי אל רחום ה' אלקיך. ולא קודם שעשו תשובה. קנב) אמר מיכאל מארי וכו': אמר מיכאל, רבון העולם, היה לך לרחם עליהם, כי אתה רחום, וכך אתה נקרא. אמר לו, שבועה נשבעתי ביום שנגזר הדין לפני שלא לגאלם עד שישובו, ואם כנסת ישראל יפתחו בתשובה כפתחו של מחט, אני אפתח להם שערים גדולים.

קנב) רבי יהודה אמר וכו': ר"א בוא וראה, זה שכתוב ביעקב, ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר, בו בזמן ניתנה רשות לכל צבאות השמים, לאלו השרים שנתמנו על המלכות, ונבדלו אלו שימשלו על אלו, וניתנה רשות וממשלה לשר של אדום שישלוט על האומות.

קנב) ביה שעתא מה וכו': בה בשעה מה כתיב, ויותר יעקב לבדו. כי עד עתה (דפוס דף כ"ג טור ד')

מדרש נח הנעלם לג

קנו) א"ר יודא, ת"ח, מה כתיב ביה. וירא כי לא יכול לו, דהוה
 מ סגיא זכותיה, ולא יכיל נ בטענתיה לאשתעבדא יעקב תחות ידא דאדום.
 מיד ויגע בכף ירכו. אלין אינון בנוהי נפקי ירכיה.
 קנח) ביה שעתא אתחלש יעקב, ולא יכיל למטען עמיה, דכתיב ותקע כף
 ירך יעקב בהאבקו עמו באטענותיה עמיה. ואתיהבא רשותא לסמאל,
 בנוהי דיעקב תחות ידא דאדום, כל זימנא דיעברון על אורייתא. ע

מסורת זוהר חלופי גרסאות
 (ו) (שם) ב"א קלג צ"ג. נ נ"א סגיא (דפוסים הראשונים). נ בטענותיה (דפוסים הראשונים). ס נ"א ואתיהבת (דפוסים הראשונים). ע בדפויי כתבו ע"כ מצאתי.

מאמר הסולם גלות האחרון אין לו קץ וזמן
 קנו) א"ר יודא ת"ח וכו': אר"י, בוא וראה, מה כתוב בו, וירא כי לא יכול לו. כי זכותו היתה גדולה, ולא היה יכול להוכיח לו בדבריו, שישתעבד יעקב תחת יד אדום. מיד, ויגע בכף ירכו. אלו הם בניו יוצאי ירכו, דהיינו שרמז לו שבניו יוצאי ירכו יחטאו.
 (דפויי דף יד טור א')

קנח) ביה שעתא אתחלש וכו': בה בשעה נחלש יעקב, ולא היה יכול להתוכח עמו, שכתוב, ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו, דהיינו בהתוכחו עמו. כי ניתנה רשות לסמאל לשעבד בניו של יעקב תחת ידו של אדום, כל זמן שיעברו על התורה. סליק פרשת נח